ԱՐՏԱՐԱԲԱՏ
SARDARABAD

BUENOS AIRES
Nº 579
Miércoles
11 de
Julio
de
1990

FIEL EXPRESION DEL PENSAR DEMOCRATA LIBERAL DE LAS COLECTIVIDADES ARMENIAS DE SUDAMERICA
PRIMER PERIODICO ARMENIO DE SUDAMERICA IMPRESO EN SISTEMA OFFSET

ORGULLOSAMENTE SUBCAMPEONES

El equipo argentino pudo ser campeón. No lo fue porque un árbitro parcial se interpuso, junto con la hostilidad de un público incomprensible. Pero los jugadores, que supieron levantar su espíritu y superarse en cada partido, llegaron con la frente alta y la certeza de su potencia hasta una final en la que la adversidad de un mal fallo les arrebató el primer título. Pero el pueblo, que supo reconocer su esfuerzo, los recibió en la Patria como héroes, en una recepción que a nivel popular y oficial no tuvo parangón.

Goycochea en una de sus brillantes atajadas

SAFONOV, DELEGADO A MOSCU POR AZERBAIJAN

Dijimos en nuestra edición anterior, cuando informamos acerca de la incautación de los teléfonos de los armenios residentes en Artsaj, por orden del comandante de las tropas soviéticas allí estacionadas, *Gral. V. Safonov*, que este militar había recibido una medalla de manos del primer Ministro de Azerbaijan, *Metallibov*, por los servicios prestados al pueblo azerí.

Ahora la cosa se ve con más claridad, al saberse que el gobierno y el Partido Comunista de Azerbaijan han venido pagando su deuda de gratitud con todos los oficiales que últimamente tuvieron activa participación en la supresión de armenios de Artsaj y, también en el bloqueo a la República de Armenia.

El Mayor General *Safonov*, que en los últimos siete meses realizó el más vigoroso intento por aplastar las aspiraciones armenias, acaba de ser elegido miembro de la delegación que el Partido Comunista de Azerbaidjan envía a la 28a. Conferencia del Partido Comunista, reunida en Moscú.

Resulta significativo que, recientemente, un grupo secreto que actúa clandestinamente entre las tropas estacionadas en Artsaj, protestó contra actitudes del General *Safonov* y su aparición en público con la medalla azerí. El grupo, de 40 miembros, llamado "**Escudo**", fue descubierto y sus miembros enviados de vuelta a casa, pero el descontento entre las tropas continúa.

VISITA BUENOS AIRES VLADIMIR KAMIRSHALIAN

Desde el lunes 18 de junio se encuentra en esta ciudad el señor *Vladimir Kamirshalian*, miembro de la Academia Diplomática del Ministerio de Relaciones Exteriores de la República de Armenia.

El señor *Kamirshalian*, un joven de 38 años, estará en Buenos Aires por un período aproximado de 4 meses, y su visita persigue la finalidad de estudiar antecedentes para su tesis titulada "*El aporte económico de la comunidad Armenia de la República Argentina a la economía del país*".

Damos cordial bienvenida al señor *Kamirshalian, al tiempo que le* deseamos un amplio logro para su tarea.

SARDARABAD

Impreso en sistema Offset por Talleres Gráficos Alemanes S.R.L. 25 de Mayo 670 Pcia. de Bs. As.

HAIG EMIRIAN Y KEVORK KECHICHIAN AGASAJADOS POR UGAB

Una simpática propuesta del Consejo Directivo de la UGAB, fue la de reunir alrededor de una gran mesa a antiguos dirigentes de la Institución, quienes, junto a los actuales dirigentes, quisieron testimoniar su gratitud y reconocimento a dos figuras que a través de tres décadas constituyeron la columna vertebral donde se asentó el trabajo físico e intelectual de Parecordzagan.

Y así como recordamos los nombres de *Hovhannes Barkevian, Parunag Sandaldjian, Haigaz Sary y Armén Bergamali* como los realizadores del éxito de Parecordzagan desde 1911 hasta la década del 60, hoy estos nombres de *Haig Emirian y Kevork Kechichian* se unen a la cadena de oro con que está enlazada la vida de Parecordzagan en Buenos Aires, siendo casi su historia la historia de nuestra colectividad.

Dignos son aquéllos que reciben el honor y dignos son aquéllos que lo conceden.

El acto de homenaje se llevó a cabo en UGAB el pasado 20 de junio, y la mesa estuvo presidida por *S.E. Monseñor Bouniatian,* quien al día siguiente viajaría de regreso a Armenia, estando las palabras de ofrecimiento a cargo del Presidente del Consejo Directivo, señor *Vahram Hairabedian.*

Fue maestro de ceremonia el Profesor Samuel Antosian, jefe de estudios de idioma armenio del Instituto Marie Manoogian, quien invitó también a usar de la palabra al artista *Dikran Jamgotchian,* de la ciudad de Washington (USA), así como al diplomático soviético y miembro del Ministerio de Relaciones Exteriores de la República de Armenia, señor *Vladimir Kamirshalian.* Ambos oradores mencionaron la delicada situación imperante en la Madre Patria, y de la unanimidad de criterio de la Diáspora referente al presente y futuro de Armenia.

La comida, consistente en el tradicional "Jash" armenio, finalizó con palabras de Monseñor *Bouniatian* exaltando el gesto del Consejo Directivo de la UGAB, ponderando la tarea cumplida por los señores *Emirian y Kechichian,* y haciendo corear entre todos la oración "Padre nuestro".

UN PRESENTE

LIBERTAD - LIBERTINAJE ANARQUIA-BANDOLERISMO

HAIG SHAHINIAN

Shakespeare ha escrito una de las obras cumbre de la literatura universal: es la que tituló *"Julio César"*. En ella describe la fragilidad de las masas ante la acción de los demagogos.

Cometido el magnicidio -la muerte de César- el pueblo enardecido se concentra frente al Senado y pide la ejecución inmediata de los asesinos. Entonces, Brutus se presenta entre las columnas del templo y explica a las turbas que ha realizado el más grande sacrificio en bien de la República, porque el César había sobrepasado los derechos del pueblo y buscó ser omnipotente, pretendiendo autoproclamarse Emperador, y él y sus compañeros no podían permitir que nadie - incluso el César - avasallara la **RES-PUBLICA**. Bastó que uno de los presentes gritara **"Viva Brutus!"** para que la muchedumbre, al unísono, se regocijara con un **"Muera César!"**.

Logrado su cometido, Brutus abandona apresuradamente la escena para organizar el inevitable enfrentamiento bélico con Marco Antonio, quien aparece en el peristilo del Capitolio cargando el cuerpo ensangrentado del César acuchillado, depositándolo frente al pueblo. Gesto que provoca piedad, miedo, respeto, silencio absoluto.

Shakespeare pone en boca de Marco Antonio una de las piezas oratorias más brillantes en política y que jamás se habían escrito. Su teoría se basa en destacar el **"yo"** del romano gracias a los méritos de Julio César que convierte a cada romano en dueño del mundo civilizado de entonces, al obligar a los monarcas de todo el orbe a besar los pies del Gran César. Brutus había quitado al pueblo romano el símbolo de su **"EGO"**. Esta vez no sólo hubo vivas hacia el César, sino que el pueblo se alió con las tropas de Marco Antonio para humillar a Brutus y a Casio en la batalla de Filipos.

No nos interesa si este relato de Shakespeare se basa estrictamente en los hechos históricos, pero sí tomamos conciencia de cómo los demagogos --con argumentos valederos o no- hacen cambiar de opinión a las masas en el mismo momento y en el mismo lugar.

Hasta las elecciones de Mayo y Junio de 1990, en las que el pueblo armenio no dió su voto a los demagogos, Armenia vivió los **Idus de Marzo**, de Roma, del año 44 A.C.

La demagogia estaba a la orden del día. Decenas de grupos, en nombre de grandes ideales nacionales invocaban derechos, pero no se escucharon voces que garantizaran sostener esos ideales y derechos.

En cuestiones internacionales no basta la razón, es indispensable demostrar el poder que sostiene esa razón.

Armenia tiene un sinnúmero de escollos que ponen en duda su poder de defensa o subsistencia. Sin entrar en detalles, podemos mencionar que tenemos 4 canales de abastecimiento: el primero, desde Turquía, el segundo desde Persia, el tercero desde Azerbaijan y el cuarto de Georgia que, las vías atraviesan zonas habitadas por pueblos hostiles a los armenios. Este mismo análisis nos demuestra que en caso de un conflicto bélico de gran envergadura, no tendríamos el último recurso que todo comandante debe prever: **La Retirada.**

Cuando los demagogos triunfan son gobierno, pero cuando ven frustradas sus ambiciones fomentan la anarquía, que va de la mano del bandolerismo, siempre esgrimiendo banderas e ideales grandilocuentes.

La Organización Demócrata Liberal Armenia combatió durante 70 años al régimen imperante en Armenia. Pero siempre antepuso a sus ideales de libertad de culto, libertad de opinión y libertad de empresa, un ideal superior: **la seguridad del pueblo y la conservación del territorio nacional.**

Las decenas de grupos anárquicos que proliferan ante la flojedad del gobierno, pusieron nuevamente en peligro la seguridad de nuestro territorio. Afortunadamente, la mayoría absoluta del pueblo de Armenia ha tomado conciencia de la irresponsabilidad de los demagogos, y está manifestando su repudio a los actos de los bandoleros que usurpaban una libertad que convirtieron en libertinaje.

Hoy más que nunca la ODLA persiste en su máxima de asegurar la conservación de nuestro territorio, fortalecer la seguridad del pueblo y, en el marco de las nuevas ideas impuestas por *Gorbachov*, logremos el ideal de todo hombre: la libertad de culto, la libertad de expresión y la libertad de empresa.

SE NECESITA
EMPLEADO Y CADETE
SARAFIAN HNOS.
LARREA 229

GRECIA
con
EMPIRE
Reencuentro Familiar

Visite a sus parientes y amigos en Grecia, y disfrute de sus playas, del encanto de sus islas y de su exquisita gastronomía por sólo U$S 2.100.

Nuestro programa incluye pasaje aéreo, traslados, 20 noches de alojamiento en Atenas, con desayuno, excursiones a Delfos, Micenas, Epidauro, Cabo Sunion, Crucero de un día a las islas de Eghina, Poros e Hydra. Cena en una taberna típica.

Forma de pago:
Anticipo, U$S 280 - 30/5/90, U$S 200 - 30/7/90, U$S 200 - 30/8/90, U$S 240
y 11 cuotas de U$S 126,18, a partir de octubre de 1990.

EMPIRE TRAVEL SERVICE
SANTIAGO DEL ESTERO 75, 1° Of. 35 - Tel.: 37-

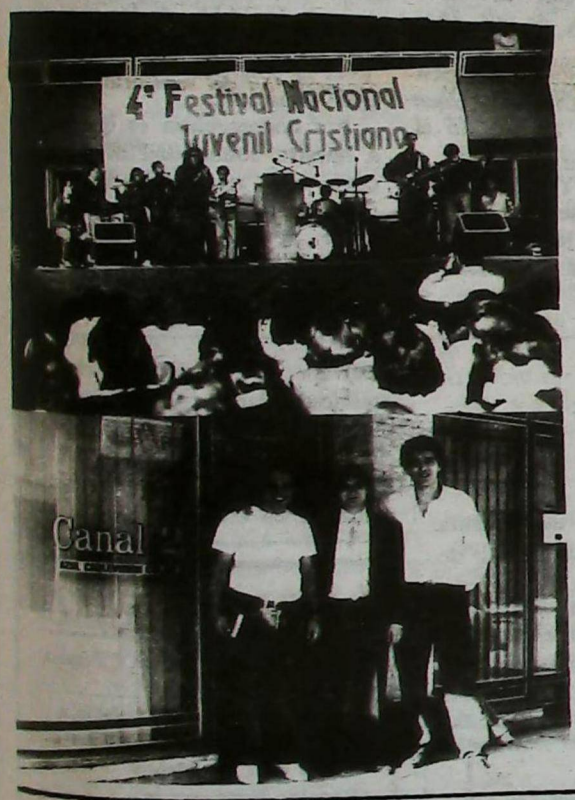
EL DR. KARAHANIAN EN LA C.O.P.A.L.

En la reunión que realizó en Buenos Aires la Conferencia Permanente de Partidos Políticos de América Latina, estuvo presente el doctor Michel Karahanian en representación del Partido Radical de Chile, junto con los más destacados parlamentarios y dirigentes políticos de Latinoamérica, integrando el nombrado la Comisión de Educación y Cultura asignada a la representación de Chile, y que se reunió bajo la presidencia del senador trasandino doctor Anselmo Sulé, quien el pasado 24 de abril fuera galardonado con la medalla "General Antranig" por su defensa de la Causa Armenia.

La clausura de la reunión fue prestigiada con la presencia del primer mandatario argentino, doctor Carlos Saúl Menem, con quien aparece departiendo el Dr. Karahanian.

ACTIVIDADES DE LA JUVENTUD EVANGELISTA

Durante el mes de Mayo tuvo lugar en el Parque Sarmiento de esta ciudad, el 4° Festival Juvenil Cristiano, del que participaron alrededor de 1000 jóvenes de Buenos Aires y del interior del país. Además de los temas cristianos allí tratados, hubo música, cantos y una elogiable mancomunidad juvenil.

En otro aspecto de esta actividad, la Iglesia Evangélica Armenia envió a la ciudad de Azul un equipo denominado "Ministerio de Fe y Esperanza", el que cumplió una amplia tarea evangelizadora, realizando reuniones en el cine Odeón, en el centro de Azul, visitando colegios, asilos y casas de familias necesitadas. Asimismo, el Pastor Kassabian fue reporteado en la radio de la ciudad, difundiéndose también por el Canal 2 - Televisión de Azul, un mensaje bíblico.

Niños, jóvenes y mayores, todos disfrutaron en la ciudad de Azul de una provechosa misión evangelizadora.

U. G. A. B.
ARMENIA 1322 - BS. AS.
773-2820 y 771-6500

CINCUENTENARIO de la LIGA DE JOVENES
Concierto 10° Aniversario
Coro "SHNORHALI"
10 de Setiembre - 21 Hs.
Nuevo Teatro *Blanca Podestá*
Av. Corrientes 1283

COMISION DE DAMAS
DEPARTAMENTO COOPERADORA ESCOLAR
Sábado 18 de Agosto de 1990 - 21,30 hs.
"BAILE DE LOS AÑOS 60"
Actuación del Conjunto *"CLASS"*

UGAB OFRECE:
CASSETTES DE LA MISA ARMENIA
Jorenian y Egmalian
PEDIDOS EN SECRETARIA

La Comisión de Damas de UGAB
Organiza Clase especial de CHOCOLATE
Dictada por el Prof. *Andrés Mandalari*
31 de Julio - 14,30 hs.
RESERVE SI ENTRADA AL 771-6500
o en ARMENIA 1322 - CAPITAL

La Comisión de Damas de UGAB
Invita a todas las Sras. y Srtas. que deseen participar de los encuentros amistosos con *Charlas, Manualidades, Juego y Té (aseghnacordz, crochet, pintura sobre tela, caneva, pinacle, etc.), que se realizarán los 2do. y 4to. jueves de cada mes a las 14 hs. en nuestra sede de* Armenia 1322

Concierto del Coro
"SHNORHALI"
10 de Agosto de 1990 - 20,30 hs.
Parroquia de la Inmaculada Concepción
OBLIGADO Y JURAMENTO - Cap. Federal

Asesoría técnica en riesgos industriales y contratación de seguros generales
ATENCION ESPECIAL A LA COLECTIVIDAD ARMENIA
Bme. Mitre 777 7° B. Capital
TE. 49-1942/1886

CONJUNTO
"TATOUL ALTOUNIAN"
Representante en *Sao Paulo* (Brasil)
Sr. *MARCOS Y PEDRO*
Tel. 256-0998

PRIMER SERVICIO
EN RELACIONES HUMANAS
Para la colectividad
Seriedad y Reserva
Sra. MARIA CRISTINA
Martes — Jueves — Sábado
15 á 19 40—4378
— SIN FINES DE LUCRO —

Merceril S.A.
Larrea 237. Capital
T.E.: 48-9343

CORDOBA

UN ACTO DIGNO DE SER IMITADO

Como es de conocimiento general la Iglesia Apostólica Armenia, que es miembro de la gran familia cristiana fundada por nuestro Señor Jesucristo y mediante sus apóstoles San Judas Tadeo y San Bartolomé, quienes fueron martirizados en Armenia tras haberla fundado, tiene en su organización institucional a los servidores propios de la Iglesia, sean estos religiosos o laicos.

Los laicos tienen una participación muy importante en la vida religiosa; hasta llegan a participar en la elección del Catholicós. Entre otras funciones, los laicos acceden a ciertos grados en la vida religiosa que son previos a la realización de los votos sacerdotales. Así tenemos que desde un momagal (el portador de las velas), pasando por los tebír (acólitos) hasta el sargavak (diácono), ellos son civiles con graduación religiosa, que participan activa y regularmente en el culto. El Sargavak, por ejemplo, puede, en caso de no haber sacerdote -o de estar éste y verse impedido de participar- bendecir un casamiento, dar la comunión, enterrar, rezar ante los enfermos y necesitados, etc.

Dadas las distintas circunstancias por las cuales pasó el pueblo armenio, en las que se cercenó la vida de laicos y religiosos por igual, los laicos con grado religioso cumplieron una importante función de auxilio espiritual en la población, función que aún hoy continúa.

Todo sea dicho a modo de introducción para referirnos al joven *Juan Carlos Merdinian,* recientemente consagrado Sargavak, en esta ciudad, por parte del Obispo Monseñor *Grikoris Bouniatian.*

Su ingreso al servicio de la Iglesia data de varios años, pero el hecho de que sea él mismo quien desee recibir la responsabilidad de Sargavakutiun es una nueva muestra de su convicción en el rol que le está dado a la Iglesia Apostólica Armenia en su servicio a la armenidad. No sólo como difusora de la nueva de los Santos Evangelios, de la filosofía de vida que implica el cristianismo, sino también como guardiana de la historia y de las tradiciones armenias. Ya, desde hace varios años, *Merdinian* es el Director de la Escuela Dominical que funciona en la Iglesia San Jorge, de Córdoba, y que tiene como finalidad el despertar en niños y jóvenes el respeto hacia sus raíces, su inserción en la más importante institución armenia de la Diaspora, el conocimiento de los rituales y sharaganes (cánticos religiosos) de nuestra iglesia mártir.

De esta forma los alumnos no serán sujetos pasivos en las ceremonias religiosas, ni tampoco quedarán marginados de los rituales, como a veces vemos en nuestros templos, donde, por no comprender las ceremonias, adoptan posturas indebidas o se deconcentran.

La incorporación de *Merdinian* al servicio de la Iglesia es un honor para la misma, pues se trata de un joven que está triunfando en la vida, hijo ejemplar de padres ejemplares, con una familia bien constituída, dentro de las tradiciones armenias, siendo a la vez un próspero comerciante que, además ha culminado con éxito su carrera de abogado, y vive muy pendiente de lo que acontece tanto en la Madre Patria como en la Diáspora.

Y esta es una buena ocasión para pensar que en todos los órdenes de la vida de nuestra comunidad debemos profesionalizarnos. Hoy vivimos la era de las comunicaciones. Los hechos se suceden con vertiginosa rapidez. Existe la computadora, el fax, los satélites. Y nuestras instituciones, nuestros clubes, nuestros colegios, nuestros sacerdotes, nuestros editorialistas, nuestros dirigentes, deben profesionalizarse más. Debemos poner la ciencia al servicio de las necesidades comunitarias.

Jóvenes con preparación universitaria, concientes de los problemas de la armenidad, concientes del rol de nuestra Madre Iglesia Apostólica Armenia, concientes de las luchas armenias, de la Causa Armenia, del trabajo que debe desarrollar la Diáspora, como lo es *Merdinian,* deben ingresar a la vida comunitaria.

Por qué los universitarios no ingresan en gran mayoría al servicio de la armenidad?. ¿Cual es la falla por la cual no están integrados? Qué es lo que dejamos de hacer como comunidad para que ellos no den lo mejor de sí? Y quedamos manejando nuestras instituciones con la mentalidad de los años 20, de los años 50.

Por ello es que saludamos al recientemente consagrado Diácono *Juan Carlos Merdinian,* pues ha elegido el mejor camino para servir al pueblo a cuyas raíces pertenece. Y mediante él saludamos también a ese ramillete de jóvenes que junto al joven párroco *Avedis Torossian* y a la Comisión de nuestra colectividad, domingo a domingo, dejando placeres de la vida mundana, se abocan a un trabajo serio y responsable en bien de las futuras generaciones.

Sabemos que en Buenos Aires, y en especial en la Catedral San Gregorio El Iluminador, el servicio del altar y la preparación religiosa adolecen de grandes fallas; atribuibles, en primer lugar, a la Institución Administrativa de la Iglesia Armenia que, al ser manejada por un sector cuyos principios filosóficos están más cerca del ateísmo que de la Fe, no les interesa que la Iglesia brille. La considera una organización más. Y los religiosos hacen lo que pueden, pues el trato que se les da a ellos es el de simples empleados. No tienen autoridad.

Esta situación, por supuesto, debe revertirse. Opacar a la Iglesia Apostólica Armenia es opacar a todo el pueblo armenio, opacar la vida de la Diáspora.

Por qué los alumnos no van a las iglesias como en la década del 60, aunque sea un domingo por mes. ¿Qué pretenden, que nuestros templos queden vacíos dentro de cinco, diez o veinte años?

Pues, hay una responsabilidad compartida tanto por la Comisión Directiva de la IAIA, de los mentores que la sostienen y, porque no, también de toda la feligresía en general que tolera estas situaciones.

Por consecuencia es que felicitamos a nuestra comunidad de Córdoba, de cuyo seno nacen los *Merdinian* que nos dan la garantía de una acción en favor de la subsistencia de la Armenidad y de su Iglesia Madre.

DAMADIANTZ

PARIS CON ALICIA TERZIAN

La compositora y directora *Alicia Terzian* ha vuelto de su exitosa gira europea en la cual, y precisamente en París, disfrutó de 45 largos minutos dentro del Magazine Internacional que difunde Radio France, programa que será retransmitido por France Musique, en el mes de agosto. Asimismo, y también en París, fue elegida presidente de la Tribuna Internacional de Compositores, de la Unesco y, sobre todo, recibió especial encargo del Estado francés de crear una obra de cámara para seis instrumentos, cuyo estreno se produciría en la temporada 1991/92.

Asimismo, y en Italia, la musicóloga Alicia Terzian dirigió con gran suceso el concierto de clausura del Festival de Castelli di Rivoli de Torino.

"Buenos Aires me vas a matar", última obra para piano, tape y dos actores, debida a la creación de esta compositora, sobresalió en el 14° Festival de Salzburgo, cosechando grandes aplausos y una crítica ampliamente favorable, habiéndose incluído en la progamación de otros festivales europeos y americanos a realizarse en breve.

Para las cuatro estaciones y todas las edades
Lanas "Hetesia"

ALICIA MATEOSSIAN
Comidas y Postres Artesanales Armenios y Orientales
Reuniones Familiares — Agasajos
Campana 5535 Cap. Tel. 571—4536

BY GUEZZI
Cristalería - Peltre - Regalos
PRECIOS DE FABRICA
•Listas de Casamiento
•Regalos Empresarios
•Gastronomía
Ventas por Mayor y Menor
Juan B. Justo 2760 P.B. "D" Cap.
Tel. 855-0184

vaneskeheian s.a.c.i.f.i.
CUEROS CURTIDOS
IMPORTACION - EXPORTACION
RAUL SCALABRINI ORTIZ 670
TEL. 854-7845 - 855-0628

LIGANDO

Conferencia en la Ftad de Derecho (U.B.A.)

"EL GENOCIDIO ARMENIO"

Dr. de las Carreras:

En la humanidad ha habido acontecimientos que fueron determinantes, que marcaron un escalón, que torcieron el rumbo de la Humanidad, generalmente para mejor, aunque el acontecimiento pudo haber sido, en el fondo, horroroso.

El caso de acontecimientos importantes, por ejemplo, en dos años vamos a festejar el descubrimiento de América. Siempre hay gente que se opone, pero de todas maneras es un acontecimiento importante, que marca la salida de la Edad Media, toda Europa se convulsiona. A esa unidad geográfica, planetaria que demuestra Colón se irá modificando todo, incluso la filosofía el concepto de la persona.

Unos años después hubo otro acontecimiento que tampoco pasó desapercibido, que fue de un factor multiplicante sensacional, fue la invención de la imprenta por GUTEMBERG, que puso al alcance de todos el conocimiento, los libros, e imaginen los millones de cerebros que a partir de ese momento pudieron estudiar, pensar, dialogar, intercambiar ideas.

Sin embargo hubo otro acontecimiento mucho más importante que todos, que dividió la historia de la Humanidad en antes y después, los siglos y los años comenzaron a contarse antes y después de la venida de Cristo. Toda la historia, entonces, cronológicamente hablando, se hace antes de Cristo y después de Cristo. Porque precisamente el Cristianismo es el que cambia al hombre, le da un giro total; y voy a hacer un poco de hincapié en esto porque para mí es esencial; Cristo le da un contenido a la persona humana que no hubiera podido dárselo ni Aristóteles ni Platón, le da un fin trascendente, una finalidad última al hombre, el hombre tiene que seguir una conducta, el hombre tiene libertad, porque si no la tuviera, ese bienestar material de poder elegir, no sería responsable.

Y como dijo Estrada hace muchos años en esta misma facultad, **"la contracara de la libertad es la responsabilidad"**. El cristianismo también le da responsabilidad al hombre, ese discernimiento.

Todo esto va haciendo desde el origen al hombre diferente de las otras especies, hasta ese momento era individuo que, según el diccionario, es la unidad dentro de la especie. El hombre ya no pasa a ser el individuo de la especie humana, pasa a ser persona, porque va a acoplar una suerte de ciertos derechos, que no son muchos.

Y vamos a volver sobre este punto y sobre esos derechos que el cristianismo, no digo inserta, pero le abre los ojos al hombre para que se dé cuenta que ya tiene esos derechos.

Por eso el pueblo armenio es importante, es importante el papel que ha tenido y que tiene en estos 75 años del genocidio, es un pueblo cristiano. Y no me adelanto al decir que lo que le pasó al pueblo armenio, en el fondo, fue una atención hacia la humanidad entera de que había algo que repudiaba a todos, que no importaba que estuviera escrito o no en las leyes de Turquía, todos se sintieron, hasta los aliados de Turquía en el año 1915, se sintieron tocados.

Sin embargo, en el derecho posotivo armenio no había nada que repudiara eso, porque había algo intrínseco en la persona humana, en la conciencia del hombre que eso no le gustaba.

El hombre, de entrada, sabe discernir entre lo bueno y lo malo, eso puede ser importantísimo y decisivo.

También hubo otros acontecimientos que hicieron meditar al hombre, sobre todo a los estudiosos, por ejemplo los libros que hablan de la guerra y de las consecuencias de la guerra, obligan al hombre a meditar sobre la tragedia; las guerras religiosas fueron, por ejemplo, muy cruentas; pero la guerra de los treinta años que termina en 1648 cambia también la perspectiva, nace el estado moderno, exagerado tal vez en su soberanía, pero también nace el Derecho internacional que la va a ir recortando, va a ir limitando esa soberanía, ese absolutismo del Estado dentro de la sociedad del Estado; sería una consecuencia importante de un hecho nada agradable.

(continuará)

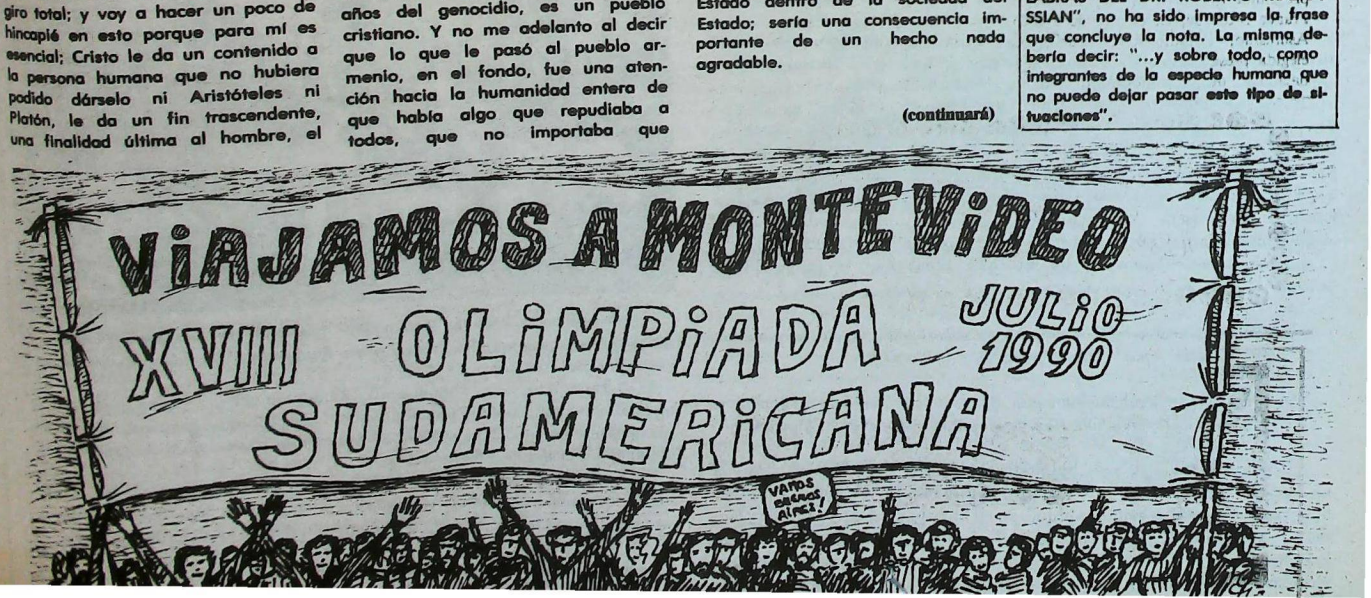
UGAB LIGA DE JOVENES

Aniversario

Rock for Armenia

Ya han sido vendidas más de 100.000 copias del disco **Terremoto: el rock ayuda a Armenia**, *grabado poco después de la tragedia sísmica que demolió las más importantes ciudades de esa república soviética. El álbum, que reunió temas de* **Pink Floyd, Deep Purple, Black Sabbath, Bon Jovi, Iron Maiden y Led Zeppelin**, *se convirtió rápidamente en la primera placa benéfica que llegó al disco de oro. La embajada soviética en Gran Bretaña fue escenario de la entrega del premio, que fue recibido por* **Niko Tekohian**, *el coordinador general del proyecto. Según informó* **John Dee**, *líder de* **Life Aid Armenia**, *la organización que empujó la puesta en marcha del proyecto, ya fueron enviadas a Armenia unas 250.000 libras esterlinas. El álbum será editado en otros treinta y cinco países y actualmente se trabaja en la selección para el segundo álbum y se estudia la posibilidad de realizar un superconcierto el año próximo en Londres.*

FE DE ERRATAS: LIGANDO 4/7/90
En la nota que lleva como título "PALABRAS DEL DR. ROBERTO MALKASSIAN", no ha sido impresa la frase que concluye la nota. La misma debería decir: "...y sobre todo, como integrantes de la especie humana que no puede dejar pasar este tipo de situaciones".

Համայնավար 28րդ Համագումարը

Կուսակցութեան 28-րդ Համագումարը իր եզրափակիչ նիստին չյանգած՝ Կորպաչէվ արդէն ի վիճակի է յայտարարելու թէ՝ շահած է վերջնական յաղթանակը՝ ընդդէմ հաւասարապէս թէ՛ պահպանողական—գինուորական ճակատին թէ ծայրայեղ բարեկարգական—արմատականներու զօրաւոր խումբին, ի նպաստ իրեն արձանագրելով հետեւեալ 3 յաջողութիւնները՝

ա.- *որդեգրել տալ, վերեսթրոյքայի կիրարկման պատասխանատու կառավարական կազմի հանդէպ ընդհանուր գնահատման վարքագիծը՝ փոխան անհատականին.*

բ.- *պարտադրել իր վերտին ընտրութիւնը իբրեւ փոլիթպիւրօյի ընդհանուր քարտուղար՝ նոյնիսկ պահպանողականներուն, որ երկրին ներկայ դժբախտութիւնը կը վերագրեն իր սիրելի վերեսթրոյքային,*

գ.- *փոլիթպիւրօն կազմել՝ 15 հանրապետութիւններու համապատասխան ընդհանուր քարտուղարներէ, եւ ոչ թէ՛ կեդրոնական իշխանութեան անդամներէ, ինչպէս որ ցարդ տեղի կ'ունենար:*

Բաց աստի՝ հմուտ ռազմավար միութեան թիւ մէկ ղեկավարը՝ նախպգահն է նաեւ այն յանձնախումբին, որ պիտի խմբագրէ կուսակցութեան կանոնագիր—ծրագիրը:

Հակառակ ասոր, եւ մեկնելով այն իրողութենէն թէ՝ քիչ ու փոքր չեն գինք սպասող դժուարութիւնները՝ ան խնդրեց համագումարի 4700 պատուիրակներէն, որ իրեն շնորհուի երկամեայ պայմանաժամ մը, որու աւարտին, կը խոստանայ որոշ չափով շտկել տիրող ընկերա—տնտեսական վատթար կացութիւնը: Հիմնական հարցը այն է թէ՝ կարելի՞ է այս խոստումը յարգել, այսքան կարճ ժամանակաշրջանի մը մէջ: Եւ ի՞նչ տուեալներ ունի Կորպաչէվ՝ նման խիզախ յայտարարութիւն մը կատարելու համար:

Ըստ երեւոյթի՝ մեծ յոյսեր կապած է Արեւմուտքին, ուրկէ ակնկալած անմիջական տնտեսական օգնութեան շնորհիւ՝ կը խորհի հանդարտեցնել ներքին դժգոհութիւնը, ժամանակի մը համար գոնէ: Ապա՝ ոգի ի բռին կը ճգնի ու կը տճնի երկար տարողութեան վրայ ապահովել առաւել եւ կարեւոր աստիճանաչափով օգնութիւններ՝ Խ. Միութեան տնտեսական օրկանիզմին նոր աւիւն ու աւիշ ներմուծելու գծով:

Այլ բան է շահիլ համակրանքը Արեւմուտքին, եւ աւելի եւս տարբեր բան՝ անկէ գործնական օգնութիւն ստանալը, աւելի քան անհրաժեշտ այս դժնդակ պահուն:

Հակառակ անոր որ ՕԹԱՆ-ի ընդ. քարտուղար Մ. Վօրներ կ'ընդգծէ թէ՝ «այսպէս կոչեցեալ պաղ պատերազմը այլեւս պատմութեան կը պատկանի», հակառակ անոր որ Ճ. Պուշ թէ Ֆ. Միթթերան հեռացած կը նկատեն հիւլէական վտանգը, հակադրուելով Մ. Թաչըրի տարբեր կարծիքին, եւ հակառակ անոր որ Կորպաչէվ մասնաւոր համակով մը՝ տնտեսական օգնութեան դիմում կատարեց Թաչըրին (ՕԹԱՆ-ի ժողովին), այսուհանդերձ՝ ո՛չ ՕԹԱՆ-ը (Լոնտոնի գագաթին), ոչ ալ եօթերու խումբը (Հուսթընի գագաթին) պատրաստ են այդ անմիջական օգնութեան ձեռք մեկնելու՝ իրենց սովետ «համակրելի» բարեկամին: Այս հարցով, ԱՄՆ, Ճաբոն եւ Անգլիա հակակարծիք են՝ Ֆրանսայի, Գանատայի, Իտալիոյ եւ Արեւմտեան Գերմանիոյ հետ:

Պուշ եւ Թաչըր դէմ են որեւէ ձեւով, որեւէ օգնութիւն կատարելու Խ. Միութեան՝ բանի այս վերջինը չէ դադրած տակաւին, տարեկան 15 միլիար տոլար արտաքին օգնութիւն կատարելէ՝ իրեն բարեկամ երկիրներուն, որու 5 միլիարը Գուպայի: Իսկ Ճաբոն՝ որեւէ օգնութիւն կը պայմանաւորէ Խ. Միութեան կողմէ 1945-ին գրաւուած Քուրիլի 4 կղզիներուն իրեն վերադարձով: Բոլորն ալ գիտնալով հանդերձ թէ՝ Կորպաչէվ տարբեր ելք չունի՝ բան ընդունիլ մինչեւ իսկ իրենց ամենէ ծայրագոյն պայմանները, մեկնած ուրեմն ուժի դիրքերէ, առաւելագոյն ճնշումը կը բանեցնեն անոր վրայ ստանալու համար մեծագոյն հատուցումը՝ փոխան իրենց տնտեսական օգնութեան, հոգ չէ թէ շեղելով իրապաշտութեան սահմաններէն:

Հետեւաբար Կորպաչէվ կը կանգնի հետեւեալ երկընտրանքին առջեւ՝

ա.- *կամ կ'ընդառաջէ Արեւմուտքի պահանջներուն, ինչ որ անհաւանական կը թուի ըլլալ, բայց ոչ բոլորովին անկարելի,*

բ.- *կամ ալ կը սահմանափակուի Արեւմուտքի կարգ մը երկիրներու, յատկապէս՝ Արեւմտեան Գերմանիոյ հետ տնտեսական կապերու:*

Անհաւանական չէ այս երկրորդ լուծումը: Եթէ նկատի առնենք որ, արդէն Արեւմտեան Գերմանիոյ հետ ծրագրուած խաղաղութեան նոր բաղաքականութեան շնորհիւ՝ Խ. Միութիւն պիտի կարենայ խնայել 5 տարուայ ընթացքին, 400 միլիար տոլար: Իսկ եթէ նկատի ունենանք, որ անցնող 20 տարիներու ընթացքին գինուորական կատարուած յատկացումը կը բարձրանայ 1017 միլիար տոլարի, Աֆղանիստանի տանջամեայ պատերազմին համար ծախսուած 100 միլիար տոլարը, եւ չիճնական սահմանները պահելու համար յատկացուած 300 միլիոն տոլարը, ապա՝ դիւրին պիտի ըլլայ հասկնալ թէ՝ ինչո՞ւ արմատականները այսքան կը շեշտեն գինուորական նախահաշիւը խորհրդարանի հակակշռին ենթարկելու հրամայականը, դիրին կ'ըլլայ նաեւ պատկերացնել թէ՝ ամբողջատիրական ամենակարող ամբողջ վարչակարգ մը ինչո՞ւ եւ ինչպէ՞ս բռնած է տնտեսական անկումի ճամբան, այլ ներքին պատճառներու առընթեր:

Նորայր Գարատանեան

Երկու Կարեւոր Դէպքեր

Երկուշաբթի 9 Յուլիս, առաւօտեան ժամը 6-էն սկսեալ, մայրաքաղաքս կ'ապրէր տօնական բացառիկ մթնոլորտ մը: Շուրջ տասնամեակ մը ի վեր առաջին անգամ ըլլալով՝ Արժանթինի ազգային անկախութեան հռչակման օրը կը նշուէր նման շուքով ու շքեղութեամբ:

Մօտ 20 հազար զինուորականներ ու քաղաքացիներ երկար տարիներէ յետոյ, առաջին անգամ ըլլալով տողանցեցին կողք-կողքի, կարծես դրսեւորելու համար ազգային ընդհանուր հաշտութեան ամենէ զօրեղ մէկ արտայայտութիւնը: Տողանցք, ուր Մալվինասի (Ֆէօքլենտ) վեթերաններ արժանացան երկար ու որոտընդոստ ծափողջոյններու, անկախութեան հրչակման 174 տարեդարձին առիթով, որ միւս կողմէ կը զուգադիպէր նախագահ Գարլոս Ս. Մենեմի հիւանդութիւնը ստանձնելու առաջին տարեդարձին:

Տեսարան մը զինուորական տողանցքէն

Կէսօրէ յետոյ ժամը 16-էն սկսեալ մինչեւ ժամը 22, պաղին ու անձրեւին տակ, Փլասա Տէ Մայօյի մէջ, նախագահական պալատին առջեւ հաւաքուած 80 հազար խանդավառ ժողովուրդ մը՝ անհամբեր կը սպասէր պարհրի փոխ-ախոյեան իր ազգային ֆութպոլի խումբին: Օդին մէջ կ'ներկային զանազան ցուցապաստառներ, ուր կը կարդացուէին շնորհակալութեան ողջոյնի խօսքերէն՝ մինչեւ կողմնակալ իրաւարարը ձաղկող արտայայտութիւններ:

Հոյակապ ընդունելութիւն մը վերապահուած էր տօքթ. Պիլարտօ գլխաւորած՝ Տիէկօ Մարատօնայի խումբին: Մթնոլորտը համակուած էր նախախնամեալ, ուր բացակայ չէր տիրող դառնութեան զգացումը: Զգացում մը՝ սերած արժանթինեան խումբին դէմ ցուցաբերուած անարդարութեան, բայց մանաւանդ իրեն դէմ շղթայազերծուած՝ անհասկնալիօրէն թշնամական ատելութեան ու նուաստացումի արարքներէն: Զգացում մը՝ որ Տիէկօ Մարատօնայի խարհրի լաւագոյն աստղ դժուարութեամբ, ամբոխի հոյոյանեռոյն հետ վա

Փոխ-ախոյեան խումբը Վարդագոյն Պալատին մէջ, Նախագահին հետ

դագոյն Տան պատշգամին վրայ, երկար հաղորդութենէն յետոյ, հազիւ թէ յողոպատ յաղթահարել:

Ժողովուրդ թէ Պետութիւն հաւասարապէս, ընկերակցեցան ողջոյնները իրենց խումբը իբրեւ ախոյեան, ոչ թէ փոխ-ախոյեան, ողջունելով յատկապէս բացի Մարատօնայէն՝ բացառիկ բերդապահ Կոյքէչեան, Քանիժիան եւ տօքթ. Պիլարտօն:

Ուրախութեան ու խանձոյքի մթնոլորտը շուտով վերածուեցաւ կասկումի, որ պարուրեց ամբողջ Արժանթին, իւրաքանչիւր տուն եւ մտատանջեց նախօրեակի յուզումի թէ՛ տխրութեան խոր զգացումները:

Վարդագոյն Տան մէջ, շրջապատուած նախագահով թէ պաշտօնատարներով՝ փոխ-ախոյեան խումբի անդամները պարգեւատրուեցան բարձր պաշտօնատարներով՝ զեկուցումներ ընդունելով թէ օտար մամուլին:

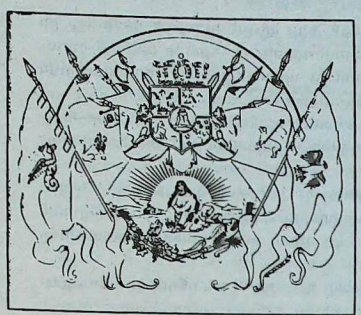
Ովքեր են եւ ինչ են ուզում Ռամկավարները

«Խորհրդային Հայաստան» հայրենի օրաթերթը, իր Ապրիլ 17, 1990 թիւին մէջ, լոյս ընծայած է սոյն գրութեան «Ովքեր են եւ ինչ են ուզում Ռամկավարները» խորագրով:

Գրութեան հեղինակը պաշտօնաթերթիս նախկին խմբագիր՝ ընկ. Յովիկ Էօրտէքեանն է, որ ընդհանուր գիծերու մէջ կը ներկայացնէ Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան ծագումը, պատմականն ու գաղափարախօսականը:

Ողջունելի է հայրենի օրաթերթին սոյն քայլը՝ անդրադառնալու սփիւռքահայ կարեւորագոյն մէկ կուսակցութեան, սպասելով, որ առաւ լոյս սփռուի հայ կուսակցութիւններու ունեցած գործին ու տարողութեան վրայ, արդար ու առողջ մօտեցումով:

«Սարտարապատ»

Հայ Սահմանադրական Ռամկավար Կուսակցութեան կնիքն է

Վերակառուցումը, հրապարակայնութիւնը, բայց մանաւանդ արցախեան շարժումը ազգային զարթօնք յիշեցին հայութեան: Կարճ ժամանակի ընթացքում իրենց ողջ մերկութիւնը վայր ընկան կուռքեր, նողլի դարձան երէկուայ պաշտելի դէմքեր, խայտառակուեցին ծուռ տեսութիւններ, մնանկ գաղափարախօսութիւններ, հայութիւնը սթափուեց եւ ուզեց չիտակ նայել իր պատմութեան վերջին եօթանասուն տարիներին:

Պատմութեան սպիտակ թերթի վերականգնման հեւքի մէջ վերադարձում են սրբազան անուններ, բայց ծառացում են ուրիշներ, յիշւում են բախտորոշ իրադարձութիւններ, բայց միեւնոյն ժամանակ անտեսւում են այլ իրողութիւններ: Խելայեղ այդ վազքի մէջ հայկական կուսակցութիւնների, ազգային-ազատագրական պայքարի հասցէին սիրողական մակարդակի անձինք, յաճախ դատաւորի պատմուճան հագած վճիռներ են արձակում աջ ու ահեակ:

Հայկական կուսակցութիւնների պատմութեան եւ գործունէութեան առարկայական, միայն հայ ժողովրդի գերագոյն շահերի դիրքերից գնահատելու է գործը, թողնելով հայ պատմաբաններին, նրանց հեղինակաւոր կարծիքին, մինչ այդ, սակայն մեր այս համեստ յօդուածով ուզում ենք հայրենի ընթերցողներին ներկայացնել Ռամկավար Ազատական Կուսակցութիւնը:

***

Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան մասին (ՌԱԿ) շատ քիչ բան գիտեն Հայաստանում: Խ. Հայաստանի գաղափարախօսական հսկիչները հնարաւոր ամէն բան արել են հայրենի զանգուածներին հեռու պահելու ՌԱԿ-ի «վտանգաւոր» գաղափարները: Խորհրդահայ պատմագրութիւնը իր հերթին «հարցատ» մնալով մարքս-լենինեան ուսմունքին՝ այդ դիրքերից է գնահատել ՌԱԿ-ը: Հայկական զուտ ազգային այդ կուսակցութիւնը մերթ ընդ մերթ պարբերական, մերթ էլ, ներքին չուկայի օգտագործման համար, նրա իրատեսական դիրքորոշումները դիտել են «առաջդիմական», Խ. Հայաստանի եւ Խ. Միութեան կողքին ամուր կանգնած», որով եւ հայրենի ժողովրդի մօտ խառնաշփոթ կարծիք է ձեւաւորուել ՌԱԿ-ի մասին: Թէեւ ՌԱԿ-ի գնահատութիւնը Հայաստանում անցել է նաեւ անհատի պաշտամունքի, լճացման շրջանի բաւիղներից:

ՌԱԿ-ի ծնունդը սկսւում է հայկական առաջին յեղափոխական կուսակցութիւնից՝ Արմենականներից (Վան, 1885 թ.), որոնց գործունէութիւնը յատկանշւում է գաղտնապահութեամբ, խոհեմութեամբ: Արմենականները նախընտրում էին զգուշաւոր զինատարութիւնը, յատկապէս մեծ ուշադրութիւն էին նուիրում կրթական գործին (Հայութեան գիտակցութեան մշակում): Արմենական կուսակցութիւնը Վանում մեծ ժողովրդականութիւն էր վայելում, եւ, փաստօրէն, նա էլ պիտի դառնար Վանի 1896 թուականի ինքնապաշտպանութեան գլխաւոր ուժը (Մկրտիչ Աւետեանի գլխաւորութեամբ): Արմենական կուսակցութիւնը այն միակ հայկական կուսակցութիւնն էր, որ ստեղծում էր հայկական հողի վրայ: Նշանաւոր արմենականներ էին Փանոս Թերլեմեզեանը, վիպասան Արմէն Շիտանեանը, Սեպուհը, Արտակ Դարբինեանը, 1915 թուականի Վանի հերոսամարտի ռազմական դեկավար, անզուգական յեղափոխական Արմենակ Եկարեանը, Գրիգոր Ահմեանը (Գուրգէն Մահարու հայրը), Գէորգ Խանջեանը (Ազատ Խանջեանի հայրը):

1887 թուականին հիմնուած Հնչակեան կուսակցութեան արեւմտահայ գործիչները (Արփիար Արփիարեան, Միհրան Տամատեան, Լեւոն Բաշալեան, Սուրէն Պարթեւեան, Վահան Թէքէեան), հրաժարուելով այդ կուսակցութեան պաւանած սոցիալիզմից, հիմնում են Վերակազմեալ Հնչակեան կուսակցութիւնը (1896): Գործելակերպի տարբերութեան պատճառով այդ կուսակցութեան մէջ առաջանում են երկու թեւեր, որոնք էլ 1906 թ. անջատւում են: Վերածնեալների մի թեւը գործում է մինչեւ 1918 թուականը նոյն անունով, աւելի ուշ անուանելով Ազատական (լիպերալ), իսկ միւս թեւը 1908ից արդէն միաձուլուել էր Արմենականների եւ այլ հիմանքների հետ՝ կազմելով Հայ Սահմանադրական Ռամկավար կուսակցութիւնը:

ԱՐՄԵՆԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ

Ցեղութիւնն ու Ազատական Կուսակցութիւնը (նախկին Արմատական վերակազմեալները), կազմելով եւ հրատարակելով Ռամկավար Ազատական Կուսակցութիւնը, որին միանում էին նաեւ արտասահմանում գտնուող ժողովրդական Միութիւնը, Զօրավար Անդրանիկի Հայաստանցիները, յոյժ ժուռ ու այլ ազգայնական խմբաւորումներ: Պատմական այդ պահը լոկ անուանական փոփոխութիւն էր, որովհետեւ միաձուլուած քաղաքական այդ ուժերը միատեսակ էին մտածում, եւ փաստօրէն, նրանք իրենց յեղափոխական աւանդով գալիս հարստացնում էին կրմենականների, Վերակազմեալ Նշակեանների եւ Գաղափարակցական միութեան միաձուլումով ստեղծուած ՀՍՌԿ-ն հետապնդում էր Կիլիկիոյ ազատագրումը, Օսմանեան Թուրքիայի եւ աւելի ուշ Հայաստանի Ռէպուպլիկայի ռամկավարական (դեմոկրատական – ժողովրդավարական) կարգերի հաստատումը: ՀՍՌ Կուսակցութիւնն էր Վանի եւ Մուսա Լեռան հերոսամարտերի դարբինը (Արմենակ Եկարեան, Եսայի Ցաղուրեան, Պետրոս Տմլաքեան): Այդ կուսակցութիւնը Հայաստանի Հանրապետութեան համար արտասահմանից դաշակական կեանքին:

Ցետագայում հայ ժողովրդի ազատալի վիճակը թելադրում էր քաղաքական ուժերի համախմբում, հրամայական էր դարձել միասնականութիւնը: Միասնականութեան այդ ձգտումի ուշագրաւ եւ մեծագէս ուսանելի ակտը տեղի ունեցաւ 1 Հոկտեմբեր 1921ին, Պոլսում, երբ բանակցութիւններից յետոյ ի մի ձուլուեցին վերոյիշեալ Հայ Սահմանադրական Ռամկավար Կուսակցութիւնն ու Ազատական Կուսակցութիւնը (նախկին Արմատական վերակազմեալները), կազմելով եւ հրատարակելով Ռամկավար Ազատական Կուսակցութիւնը, որին միանում էին նաեւ արտասահմանում գտնուող ժողովրդական Միութիւնը, Զօրավար Անդրանիկի Հայաստանցիները, յոյժ ժուռ ու այլ ազգայնական խմբաւորումներ: Պատմական այդ պահը լոկ անուանական փոփոխութիւն էր, որովհետեւ միաձուլուած քաղաքական այդ ուժերը միատեսակ էին մտածում, եւ փաստօրէն, նրանք իրենց յեղափոխական աւանդով գալիս հարստացնում էին սփիւռքի կազմաւորման առաջին օրերին հիմնուող ՌԱԿ-ի յետագայ գործունէութիւնը: Արշակ Զոպանեանի, Արշակ Ալպոյաճեանի, Համբարձում Առաքելեանի, Միքայէլ Բարաթեանի, Լէոյի, Սահակեանց Մալխասեանի, Վահան Թոթովենցի, Վահան Թէքէեանի, Արտակ Դարբինեանի, Երուանդ Օտեանի, Տիգրան Կամսարականի, Էդգար Շահինի, Հրաչ Երուանդի նման ներհուն մտաւորականութեամբ զարդարուող ՌԱԿ-ը գործելու էր մի նշանաւանով՝ «Հայրենիքին հետ, ժողովուրդին համար»:

(Շար. 1)

Գորտոպայի Կիրակնօրեայ Դպրոցը

«Մատիք առ Տէր եւ առէք զլոյս»
Մօտեցէք Տիրոջ եւ առէք լոյսը

Յիրաւի կը սքանչանայ հայու հոգին, երբ կը լսէ աղօթքի մրմունջը իր զաւակներու շուրթերէն: Այսօր, ո՞ր հայուն սիրտը չի լեցուիր անոնց ուրախութեամբ, տեսնելով երիտասարդներու եւ պատանիներու ներկայութիւնն ու համախմբուածութիւնը եկեղեցիէն ներս եւ անոր շուրջը: Միթէ՞ որեւէ այլ երեւոյթ կրնայ աւելի մեծ հրճուանք պատճառել նաեւ մեզի՝ հոգեւոր հայրերուս՝ քան այն, որ Հայ Եկեղեցին տեսնենք վերակենդանացած, երիտասարդացած:

Ուրախութիւն բոլորիս, պէտք է ըսել, որ երիտասարդութիւնը, ինչպէս նաեւ՝ արժանթհանհայ գաղութի երիտասարդները, այսօր գերազանցօրէն կը գնահատեն մեր եկեղեցւոյ դերը եւ կը զգան անոր անհրաժեշտութիւնը իրենց կեանքէն ներս:

Որքան ատեն որ եկեղեցին կենդանի է եւ իր մէջ կ'ընդգրկէ հաւաքականութիւն ու կը կատարէ իր առաքելութիւնը, ուրեմն այնքան ատեն ողջ է ու առողջ համայնքը: Հայերուս պարագային եկեղեցի եւ ժողովուրդ հասկացողութիւնները միացած են իրար: Կարելի չէ անոնք բաժնել իրարմէ, որովհետեւ պատմութիւնը կը վկայէ, թէ հոն ուր դադրած է հայութիւնը, դադրած է նաեւ եկեղեցին, իսկ ուր դադրած է եկեղեցին, հոն դադրած է նաեւ հայութիւնը:

Սակայն այսօր բոլորովին նոր երեւոյթ է գորտոպահայ համայնքի մէջ կիրակնօրեայ դպրոցին առկայութիւնը, ուր տարբեր տարիքի պատանիներ եւ երիտասարդներ ամէն Կիրակի անխտիր կը հետեւին կրօնական դասընթացքներու եւ ձեռք կը բերեն բաւարար չափով հոգեւոր գիտելիքներ: Անոնք խորապէս ազդուած Աւետարանի ճշմարտութիւններէն եւ մեր հոգեմշակ արարողութիւններէն, արդէն հինգ տարիներ շարունակ, միեւնոյն եռանդով ու աւիւնով, հաւատքով ու համոզումով, իրենց հոգեւոր հովիւի եւ ղեկավարներու առաջնորդութեամբ կը յաճախեն Հայաստանեայց Առաքելական Մայր Եկեղեցին ու կը բերեն իրենց աջակցութիւնը հոգեւոր վերազարթօնքին: Անոնք իրենց հոգեւոր գործունէութեան զուգընթաց կը կազմակերպեն զանազան հաւաքներ, մեր ժողովուրդի պատմութեան ու ներկայ իրավիճակին հետ առընչուող դասախօսութիւններ, խաղեր ինչպէս նաեւ՝ տարին մէկ անգամ՝ միօրեայ պտոյտ:

Գնահատելի է նաեւ (եւ որ իմ ուշադրութենէս ալ չվրիպեցաւ) անոնց միասնականութիւնը:

Ահա թէ ինչ պատկեր կը ներկայացնէ այսօր գորտոպահայ համայնքի հոգեւոր կեանքը:

Ո՛ւր են այսօր մեր ազգայինները, եկեղեցասէր անդամները կամ գաղութիս հոգեւոր կեանքով մտահոգուողները: Միթէ՞ կորսնցուցած ենք մեր արժանիքները՝ արժեւորելու եւ արժեւորուելու կամ՝ որեւէ դրական երեւոյթ գնահատելու կարողութիւնը:

Հայ ժողովուրդը երկու հազար տարիներու քրիստոնէական փառաւոր պատմութիւն արձանագրած է իր մատեաններուն մէջ, ուր բացայայտ է, թէ քանի՛ անգամներ ոտքի ելած է պաշտպանուելու իր կրօնքին եւ հաւատքին դէմ եկողներէն: Անցեալին մեր ժողովուրդը, թէ մայր հողին վրայ եւ թէ սփիւռքի մէջ, զօրաւոր կերպով կառչած մնացած է իր հաւատքին ու հոգեւոր արժէքներուն, որովհետեւ անոնց մէջ փնտռած ու գտած է կեանքին իմաստը:

Այնպէս որ չգոհանանք եղածով, այլ, ընդհակառակը, քաջալերուինք ու քաջալերենք նոր սերունդը, որպէսզի Հայ Եկեղեցին ու հայ ժողովուրդը յաւերժ ապրին ու մնան:

Այսօր Հայ Եկեղեցին չի կրնար թափուր մնալ ու չպէտք է մնայ: Կարելի չէ հաշտուիլ այն միտքին հետ, որ մինչեւ այսօր մեր եկեղեցին իր գոյութիւնը եւ կենսունակութիւնը պահած ըլլայ եւ ասկէ ետք հետզհետէ դադրի ու զրկուի իր իսկ հարազատ զաւակներէն: Մեր պապերը այն ժառանգաբար բերած հաւատքը ունէին մեզի եւ մեր բոլորիս պարտականութիւնն է խնամքով եւ մեծ հոգատարութեամբ միեւնոյն ոգիով եւ հաւատքով դաստիարակել մեր որդիները ու ապա յանձնել անոնց, որպէսզի ապագային իրենք ստանձնեն ղեկը:

Եթէ կրցանք ասը ընել, արդէն իսկ կատարած կ'ըլլանք աստուածահաճոյ մեծ գործ մը: Այս աշխատանքը իւրաքանչիւր հայէ անձնազոհութիւն կը պահանջէ, որովհետեւ ինչպէս մեր Տէրը՝ Յիսուս Քրիստոս կ'ըսէ. «Եթէ ցորենի հատիկը հողին մէջ իյնալով չմեռնի՝ միայն ինքը կը մնայ, իսկ եթէ մեռնի՝ շատ արդիւնք կու տայ» (Յովհ. ԺԲ. 24): Այսինքն՝ ան, որ միայն իր համար կ'ապրի, առանց որեւէ օգուտ մը տալու՝ կը փտի, կը մեռնի ու կ'երթայ: Իսկ ով, որ իր անձը կը զոհէ յանուն նուիրական եւ մեծ գաղափարի եւ կամ պզտիկ գործի մը համար, ան բազում արդիւնք կու տայ ու կը յիշուի:

Աւետարանի այս հատուածը ամէն Կիրակի կը հնչէ բոլոր եկեղեցիներէն ներս, դժբախտաբար քիչերն են որ կ'ըմբռնեն զայն:

Ես կը շնորհաւորեմ Գորտոպայի կիրակնօրեայ դպրոցի աշակերտութեան եւ ուսուցչական կազմի տարած աշխատանքը եւ զանազան դժուարութիւններ յաղթահարելու համար միասնաբար գործադրած իրենց ջանասիրութիւնը:

Մեր բոլորիս մաղթանքն է, որ ձեր այս աշխատանքը յաջողութեամբ պսակուի եւ արդիւնաւորուի ի պայծառութիւն մեր ժողովուրդին եւ ի սպասաւորութիւն Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցւոյ:

Հայր Մխիթար

Մատաղօրհնութիւն Վիսենթէ Լոփէսի Մէջ

24 Յունիսի կիրակի օր աւանդական մատաղօրհնութեան արարողութիւն տեղի ունեցաւ, յաւարտ Ս. Պատարագի, Վիսենթէ Լոփեսի Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ մէջ: Պատարագիչը Հոգշ. Գիսակ Վրդ. Մուրատեան, խառնաձայն երգեցողութեամբ մասնակցութիւնը բերաւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ երգչախումբին՝ ղեկավարութեամբ պր. Նուպար Տէմիրճեանի:

Խուռներամ բազմութիւն մը հետեւեցաւ Պատարագին եւ հոգեպարար երգեցողութիւններուն: Պատարագիչ Հայրը ներհուն խրատով մը տուաւ ներկաներուն: Պատարագի աւարտին ներկաները առաջնորդուեցան Գարլոս Կարապետեանի անուան սրահ, ուր օրուան հանդիսավար Արժպ. Տ. Արշամ Թշկ.-Քհնյ.-Պոզոյեան բարի գալուստեան խօսքերով դիմաւորեց զիրենք, ապա անմիջապէս գործադրուեցաւ գեղարուեստական բաժին մը: Նախ՝ վարժարանին նախակրթարանի, ապա՝ երկրորդականի աշակերտներն ու ընթացաւարտ ծնողքները յաջորդաբար խմբերգեցին զանազան երգեր ղեկավարուհի ունենալով բրոփ. Ռոսալպա Օննիկեան Տէ Կարսիա որուն դաշնամուրով կ'ընկերանար Կրասիէլա Էլիսէոյ: Վարժարանի երգչախումբը որ Զուարթնոց անունը կը կրէ հիացում պատճառեց ներկաներուն եւ խանդավառութեամբ դիմաւորուեցաւ: Գէորգ Էմիճէն եւ Վահան Թէֆէեանէն արտասանութիւններով իր մասնակցութիւնը բերաւ խոստմնալից արտասանող փոքրիկ Նատիա Էօզբարան:

Գեղարուեստական յայտագրին գործադրութեան յաջորդեց հոգաբարձութեան ատենապետ՝ պրն. Արմէն Սեմերճեանի տարեկան տեղեկագրութեան ընթերցումը, որ թուելէ յետոյ կատարուած աշխատանքներն ու հետագայ ծրագիրները, ներկաները հրաւիրեց իրենց մասնակցութիւնն ու աջակցութիւնը բերելու: Եղան սրտաբուխ ընդհատումներ եւ ճաշկերոյթը տեղի ունեցաւ խիստ մտերիմ մթնոլորտի մը մէջ:

Փակման խօսքը կատարեց վերստին պատարագիչ Հայր Սուրբը:

Վարուժան Աճեմեան

Վեզիրով Փորձած Է Կաշառել Մանուչարովը Արցախի Ղեկավարութիւնը Խոստանալով

Մայիս 28-ին Մոսկուայի մէջ ազատ կ'արձակուէր Հայաստանի Խորհրդարանի երեսփոխան եւ Ղարաբաղի «Կոմունկ» Կոմիտէի ղեկավարներէն Արքատի Մանուչարով, աւելի քան մէկուկէս տարի, եւ առանց դատավարութեան, բանտարկութեան շրջան մը բոլորելէ ետք:

«Գրական Թերթ»ի (8 Յունիս) եւ «Արմէնփրէս»ի (18 Յունիս) թղթակիցներուն իր տուած հարցազրոյցներուն, Մանուչարով կը նկարագրէ այն ահաւոր բանտային պայմանները, որոնց մէջ կը գտնուէր ի մասնաւորի բանտարկութեան առաջին շրջանին:

Արցախի այս ղեկավարը 1988-ին կը ձերբակալուէր կաշառակերութեան ամբաստանութեամբ: Սակայն Խորհրդային Արդարադատութիւնը վախցած է քննութիւնները աւելի առաջ տանիլ, վախնալով գտնել կաշառակերութեան աղբիւրը:

Ամենէն յատկանշական յայտնութիւնը իր բանտարկութենէն առաջ Պարտուղար Վեզիրովի տեսակցութիւնն է այն ատենուան Ատրպէյճանի Ա. Քարտուղար Վեզիրովի հետ, որ պայմանաւոր կերպով ուզած է իրեն յանձնել Արցախի իշխանութիւնը: Վեզիրով ըսելէ ետք թէ՝ «Եթէ (ազերի) ժողովուրդը իմանայ, որ Մանուչարով այստեղ է, 15 վայրկեանի մէջ մէկ միլիոն մարդիկ կը հաւաքուին, որոնք քարուքանդ կ'ընեն Կենտկոմի շէնքը», աւելցուցած է. *«Ահա քեզի իշխանութիւն, վերցուր մարզը, միայն թէ կ'ընես այն՝ ինչ որ մենք քեզի կ'ըսենք...»*: Ասոր պատասխանը կ'ըլլայ. *«Ես իմ ժողովուրդի որդին եմ, եւ անոր անունով կը պահանջեմ որ համաձայնութիւն տաք՝ Արցախի եւ Հայաստանի վերամիաւորման մասին»*:

Մանուչարով կը ձերբակալուի խորհրդային իշխանութեան կողմէ: 44 օր կը պահուի Շուշիի բանտին մէջ, ապա ռազմական ուղղաթիռով կը տարուի Աղտամ, ուր «բազմահազարանոց ամբոխը օդակայանում հաւաքուած սպասում էր»: Այլ խօսքով՝ Խորհրդայինները կ'ուզէին ազերիներուն ցոյց տալ թէ իրենց փափաքը կատարուած էր: Ապա Արցախի ղեկավարը կը տարուի Մոսկուա, ուր երկու անգամ կը փոխէ բանտ:

Մանաւանդ ահաւոր են Շուշիի բանտի իր պայմանները: «Դուք գիտէ՞ք թէ ինչ կը նշանակէ խորհրդային բանտ», կ'ըսէ ան: Մանուչարովը կը ստիպեն, լրիւ մերկ մահապարտի խուցի մէջ, կանգնիլ խոնաւ գետնին վրայ, ուր ջերմաստիճանը նուազ հինգ է: Ոչ բաղնիք, ոչ գրիչ, ոչ թուղթ, աշխարհէն ամբողջովին կտրուած, 24 ժամուայ հսկողութեան տակ: Երբ ճաշը կը բերեն, նաեւ կը թքնեն անոր մէջ եւ կ'ըսեն՝ «կե՛ր»: Իրմէ կը պահանջեն կեղծ վկայութիւններ, հակառակ դէպքին՝ կը սպառնան ձերբակալել ընտանիքին անդամները: Իրեն կ'ըսեն թէ «ժողովուրդը» զինք «կ'անիծէ»:

Այժմ որ ազատ է, Մանուչարով պէտք ունի ֆիզիքական եւ հոգեկան կազդուրման: Իրեն համար մեծ ցաւ կը պատճառէ, սակայն, հայ ժողովուրդին ներկայ բաժանեալ կացութիւնը:

Ախտաւոր Բոլորակը

Շաբաթ, Յուլիս 16, 1990 - ՊԱՅՔԱՐ

Այսօր ամէն հայ գիտէ թէ Հայաստան ճգնաժամային պահեր կ'ապրի: Ամէն ոք այդ մասին կը խօսի եւ կը գրէ. ճիշդ պիտի ըլլար ըսել՝ ոչ կը խօսի ոչ ալ կը գրէ, այլ կը շաղակրատէ եւ անվերջ նոյն շարունակէ իր գահավէժ ընթացքը:

Հայ մտածողութիւնը անդամագօսութեան՞ բռնուած է: Ազգային կը գտնուինք ախտաւոր բոլորակի մը մէջ, զոր չենք յաջողիր ճեղքել: Հայաստանի մէջ ապրիլը անհրաժեշտ չէ հաստատելու համար օրհասային կացութիւնը, ուր կը գտնուի մեր հայրենիքը, եւ անելէն ժամ առաջ դուրս ելլելու հրամայականը: Եթէ այդքանը բաւ ըլլար, արդէն հայրենի մեր մտաւորականութիւնը եւ ղեկավարութիւնը ցարդ ձեռք անցուցած կ'ըլլային երկրին առաջնորդութիւնը եւ յաջողած՝ մեր ազգային ճաւը գոնէ պատսպարելու թշնամի հոսանքներու դէմ, երբ իրենց միջոցը կը պակսէր ճաւը առաջնորդելու դէպի գեղածիծաղ ափեր:

Ի՞նչ ըրինք կլասնոսթի եւ վերակառոյցի ընծառած բարիքները, զորս այսօր պէտք է չակերտել, քանի ցարդ անոնց միայն ժխտական կողմերը վայելեցինք, առանց անհրաժեշտ արթնամտութիւնը ունենալու ճաեւ շահագործելու անոնց առաւելութիւնները: Ամէն կարգի չափազանցութիւնները ուզեցինք բացատրել ճով, թէ տասնամեակներ ամբողջ, համայնավար բռնակալութեան լուծին տակ ճզռմզուած հայ ժողովուրդը —միւս ժողովուրդներու կարգին— յանկարծ զգալով ազատութեան եւ ճորայայտ ռամկավարութեան գարնանային շունչը, բնականաբար կ'անցնի արբեցումի շրջանէ մը, ուր ամէն ոք պատ մը կը խորհի, որ ինքն է երկրին տէրը: Շատ մը երեւոյթներ եւ սահմանազանց արարքներ մեկնաբանեցինք որպէս անխուսափելի փոքր չարիքները ճորայայտ ազատութեան: Դժբախտաբար, սակայն, այսօր կը գտնուինք գլխագիր չարիքի մը առջեւ: Ազգովին ինկած ենք անիշխանականութեան մէջ, որպէս հետեւանք՝ դեմոկրասիոյի չարաշահութեան: Անիշխանականութիւնը փիչ թէ շատ տեսանելի ըլլալով հանդերձ խորհրդային այլ հանրապետութիւններուն մէջ, ոչ մէկ տեղ անիկա կը ներկայացնէ այնքան վտանգ, որքան Հայաստանի մէջ, բանի որ մէկ հանրապետութիւն ունի իր Արցախի կնճռոտ խնդիրը, Հայաստանի աշխարհա–քաղաքական դիրքը, ինչպէս նաեւ աւերուած երկիր մը՝ կէս միլիոնէ աւելի տնազուրկներով:

Ի՞նչ կը պարզէ այսօր Հայաստանի պատկերը ներքին թէ արտաքին ճակատի վրայ, եւ ի՞նչ կ'ընենք ի տես մեզ սպառնացող վտանգներուն:

Բայց նախ, ի՞նչ է ներկայիս մեր ազգային հարցը:

Զօրի Բալայեան, պատկերաւոր մէկ նախադասութեամբ, Հայաստանը եւ Արտասահմանը նմանցուցած էր թռչունի մը երկու թեւերուն, Արցախը նկատելով անոր սիրտը: Բնական է որ ճիշդ պատկեր մը չի կրնար ըլլալ ան, քանի կ'ենթադրէ արժէքներու թիւր գնահատում մը: Ըսենք, թէ Արցախն է միւս թեւը, քանի սիրտը կրնայ միայն երեւանը ըլլալ, Հայաստա՛նը, առանց որուն ո՛չ թեւերը իրենց ուժը կ'ունենան, ո՛չ ալ կ'արդարանայ անոնց գոյութիւնը:

Արցախի հարցը փշոտ շատ մը կողմեր ունի: Այդ հարցին փիչ թէ շատ բաւարարող լուծումը կը պահանջէ ժամանակ, համբերութիւն, տոկալու կամք, ուժերու խնայողութիւն: Առանց որեւէ ժամ երկրորդական հարցի վերածելու Արցախի դատը, եւ նոյնիսկ անո՛ր սիրոյն, պէտք է մեր ուշադրութիւնը նախ կեդրոնացնենք տարբաղադրումի վտանգին ենթակայ Հայաստանի վրայ:

Հայաստանի սահմաններուն երկայնքին կը գտնուին ազերի հորդաներ, որոնք հիմա մասնաւորաբար գործօն ըլլալու պատճառներ չունին: Ընդհակառակը, անոնք պէտք է «խելօք» կենան, որ դիւրացնեն Խորհրդային բանակներուն շարժումները Հայաստանի մէջ: Կարմիր Բանակը եւ Ներքին Նախարարութեան ջոկատները միայն արգելակ ուժեր չեն ազերիներու եւ հայերու միջեւ, այլ անոնք գործակատարներն են Մոսկուայի յստակ մէկ խաղաքականութեան, որ իր շահերը կը փնտրէ Պաճուի մէջ: Այս ձեւով Հայաստան իր դէմ միայն չունի Ատրպէյճանը, այլ Խորհրդային դիրքորոշում մը, որ կ'ուզէ ջլատել այն ամէն հոսանքները, որոնք կրնան դժուարացնել Մոսկուա–Պաճու առանցքային շահերը:

Խորհրդային թեր–ազերի խաղաքականութեան դարբիններն են նկատելով ամէն առիթ պիտի օգտագործեն, որ գամը փիչ մը աւելի մխրճեն փայտին մէջ: Իսկ երբ ակնկալուած պատեհութիւնները պակսին կամ ուշանան՝ իրե՛նք պիտի աշխատին վերարծարծել բոցը, օգտագործելով... Հայկական կայծերը:

Արտաքին ճակատին վրայ նաեւ Հայաստան մեկուսացած պատկեր մը պարզէ: Կովկասեան երեք հանրապետութիւնները պալթեան երեք երկիրները չեն: Մնացեալ 14 հանրապետութիւններէն որեւէ մէկը ոչ մէկ շահ ունի Հայաստանը պաշտպանելու, ներառեալ Վրաստանը, որ այլապէս բարեկամ եւ մնայուն դաշնակից մը կրնայ ճկատուիլ, եւ որուն հետ մենք պէտք է աշխատինք ոչ մէկ հարց ունենալ, ոչ մէկ գնով, եւ ոչ մէկ հայկական եկեղեցւոյ սիրոյն: Նոյնիսկ մեր եւ Վրաստանի հայութեան արդար իրաւունքները այժմ երկրորդական բնոյթ պէտք է ունենան: Պիտի ջանանք միայն մեղմութեամբ, տրամաբանութեամբ եւ փոխադարձ հասկացողութեամբ լուծել կարգ մը առկախ հարցերը: Մեր առջեւ չփակենք միակ դուռը, ուրկէ մուտք կը գործէ Հայաստանի բթուածինը:

Ստեփան Զօրեան՝
Մեր Նոր Գրականութեան Դասականը

Ծննդեան 100-ամեակ

Գրեց՝ Դոկտոր Սամուէլ Անթոսեան

Մեր պատմութեան ամենէն տրամաթիք մէկ շրջանն է 4-րդ դարու երկրորդ կէսը, զոր գեղարուեստօրէն ներկայացուցած է Ստ. Զօրեան իր եռագրութեան մէջ: Այս շրջանին նուիրուած է հայ պատմավիպասանութեան անհասանելի գագաթը՝ Րաֆֆիի «Սամուէլ» պատմավէպը: «Արշակ Բ.» հայ առաջին օփերայի նիւթը այս շրջանէն առած է Տիգրան Չուխաճեանը:

Մեր պատմիչները հակասական եւ իրարամերժ վկայութիւններ կու տան մեր պատմութեան այս շրջանի մասին: Բարեբախտաբար այս շրջանի մասին գրած է նաեւ հռոմէացի պատմիչ Մարկելիանոսը: Ստ. Զօրեանը ուշի-ուշով ուսումնասիրած է այս շրջանը, զատած է ճիշդը սուտէն, արդարը ամբաստանութիւնէն: Հակառակ մեր հիւզանդ պատմիչին, **Ստ. Զօրեանի Պապ թագաւորը դրական կերպար է:** Ցայտնի է որ Պապ գահ բարձրացաւ Հիւզանդիոյ օգնութեամբ 369-ին երբ իր հայրը՝ հայոց մեծագործ Արշակ Բ. թագաւորը շղթայակապ էր Անյուշ բերդին մէջ: Խորամանկ ու ննդկ Հիւզանդիան ընդամէնը 22 տարեկան թագաւորին նշանակեց բիւզանդացի խնամակալներ՝ Տերենտ եւ Ատտէ: Իսկ իրականին մէջ անոնք Վաղես կայսեր լրտեսներն էին:

Պապ կը փորձէ կարգաւորել երկիրը, զօրացնել արքունի իշխանութիւնը: Այդ նպատակով կը հրամայէ փակել անկելանոցներն ու կուսանոցները: Հայոց Աշխարհին զօրք է պէտք. թող հայ աղջիկները ամուսնանան եւ հայրենիքին զինուորներ հասցնեն: Իսկ գիւղացին տասանորդը արքային պիտի տայ որ բանակ պահուի:

Բնական է որ Պապ թագաւոր հակամարտութեան մէջ էր օրուայ եկեղեցական գործիչներուն հետ: Բայց չմոռնանք որ Պապ թագաւո՛րը հիմը դրաւ հայ եկեղեցւոյ **ինքնագլուխ** վիճակին՝ հրամայելով որ **Խադը Հայաստանի՛ մէջ կաթողիկոս ձեռնադրուի:**

Պապ էր որ տարիքին համեմատ շատ հասուն դիւանագիտութեամբ ու ռազմավարութեամբ շահեցաւ Զիրաւի ճակատամարտը, որը բախտորոշ եղաւ մեզի համար: Իսկ երբ իր իշխանութիւնը հաստատեց, վերջնագիրով մը պահանջեց Բիւզանդիոնէն վերադարձնել գրաւուած հայ գաւառները:

Անշուշտ, Տերենտ եւ Ատտէ ամբաստանութիւններ գրեցին կայսրին որ Պապը իրենց պարահին տակ չի ցատկեր եւ հրահանգ ստացաւ թոյլատրելի եւ անթոյլատրելի բոլոր միջոցները գործադրել հայոց երիտասարդ թագաւորը սպաննելու համար: Եւ գործադրեցին ամենաանբարոյ միջոցը. հիւրասիրութեան ատեն խճճոյքի սեղանին շուրջ նենգաւորէն սպաննեցին հայոց արքան: Ինչպէս կը նկարագրէ Բիւզանդ պատմիչը, արքայի արիւնը խառնուեցաւ բիւզանդացի զօրավարներու հիւրասիրած գինիին... Իսկ Պապ թագաւոր ընդամէնը 27 տարեկան էր: Ահա մեր պատմութեան այս տրամաթիք իրադարձութիւնները կենդանացուցած է Ստ. Զօրեան իր պատմավէպին մէջ:

Ստ. Զօրեան ճիշդ ըմբռնած է պատմական բարդ իրադրութիւնը եւ արտակարգ միջոցներ գործադրելու անհրաժեշտութիւնը, զոր փորձեց Պապ թագաւոր: Պապի մասին ըսուած է. «Ողբամ զքեզ Հայոց Աշխարհ, զի թագաւոր քո մանուկ է»: Բայց այսօր, հեռաւորութենէն ճայելով՝ կը գնահատենք այդ մեծագործ երիտասարդ արքան: Իմ սերունդս գիտէ որ այն ատեն, 1944-ին պատմավէպը գրախօսող մը սրամտօրէն նկատած է որ հեղինակը Պապը ներկայացուցած է որպէս **կոմսոմոլ** (երիտասարդ համայնավար) մը: Եթէ «կոմսոմոլ»-ի մասին գաղափար չունենանք, պատմավէպը ընթերցելէ ետք այդ տպաւորութիւնը չենք ստանար: Բարեբախտաբար այլեւս գրողէն եւ պատմաբանէն չի պահանջուիր որ թագաւոր մը որպէս ճշտող, շահագործող ներկայացուի...

Բացի Պապէն, պատմավէպի մէջ կերտուած են նաեւ դրական ու բացասական այլ կերպարներ. Մուշեղ Մամիկոնեան, Սպանդարատ Կամսարական, Բաթ զօրավար, Գնել Անձեւացի եւ ուրիշներ:

Խորհրդանշական է յատկապէս այն տեսարանը երբ արքայադուիր Երեմիայի բռնած մատեանը եւս կ'արիւնոտի իր եւ արքայի արիւնով... Քանի՞-քանի՞ գրիչներու արիւնով ներկուած են մեր մատեանները:

Շատ յաջող նկարագրուած են ռազմի տեսարանները, որոնք գրական արուեստի ամենադժուար բաղկացուցիչ տարրը կը նկատուին:

Ստ. Զօրեան 1960-ին գրեց «Հայոց բերդը», որ իրականին մէջ պատմականօրէն կը նախորդէ «Պապ թագաւոր»-ի ժամանակներուն: Հայոց բերդը Արշակաւան բերդաքաղաքն է, զոր Արշակ կառուցեց կեդրոնախոյս իշխաններուն տկարացնելու համար:

Եռագրութեան վերջին պատմավէպը՝ «Վարագդատ» կ'ընդգրկէ հայոց պատմութեան փոքր ժամանակահատուած մը՝ 374-378:

Կա՛յ աւելի մխիթարական բան մը երբ տարիներու բարձունքէն ետ կը նայիս եւ կը տեսնես որ ստեղծագործ եւ արդիւնաւոր կեանք մը ապրած ես: Նման կեանք մը ապրեցաւ Ստ. Զօրեան՝ արժանանալով հայոց կաճառի կաճառորդի՝ ակադեմականի կոչումին:

Իսկ իր ձգածը... Լուսաւոր հետք մըն է. պայծառ լոյս կամ լոյսի նշոյլ մը հայ քերթութեան աշտանակին վրայ...

(Շար. ի վերջ)

Շաբաթավերջի Խոհեր

Մեծերու Խաղը Եւ Փոքրերու Կռիւը

Այս օրերուն Խորհրդային Միութեան նախագահ Պրն. Միխայիլ Կորպաչով կ'այցելէ Գանատա եւ Միացեալ Նահանգներ, գլխաւոր նպատակ ունենալով զէնքերու սահմանափակման նոր համաձայնութեան մը ստորագրութիւնը կատարել: Անցեալ շաբաթներու ընթացքին, նախնական աշխատանքը կատարուած էր Միացեալ Նահանգներու Պետական Քարտուղար՝ Պրն. Պէյքըրի կողմէ, որ Մոսկուայէն վերադարձին, արտասովոր յաղթական արտայայտութիւնը մը կը պատմէր թղթակիցներուն թէ՝ իրենց ակնկալածէն աւելին կորզուած էր Խորհրդային Միութենէն, երկու գերպետութիւններու զինամբարթիրքներու նուազեցման այս նոր համաձայնութեան մէջ:

Հոգ չէ թէ որ կողմը ինչգինիչ աւելի շահաւոր կը նկատէ այսպիսի համաձայնութեան մը մէջ, կարեւորը այն է թէ, գէթ մեծ պետութիւնները, իայլ առ իայլ կը նուազեցնեն զինարշաւի իրենց թափը, համաշխարհային զինեալ ադէտալի բախումի մը հաւանականութիւնը նուազեցնելով, եւ աւելի՝ խնայուած դրամը օգտագործելով ի նպաստ ժողովուրդին բարօրութեան: Բնութեան եւ կեանքի պահպանման նուիրուած կազմակերպութիւններու կատարած մէկ վիճակագրութենէն կը յայտնուի թէ՝ եթէ ընդհանուր աշխարհի զինուորական պիտոեէին միայն 1%ին տոկոսը կրճատուի, կարելի պիտի ըլլայ յիսուն միլիար տոլարի խնայողութիւն մը կատարել: Այդ գումարով, անոնք կը հաստատեն, թէ կարելի պիտի ըլլայ կերակրել աշխարհի բնակչութեան կէսը, որ բաւարար սնունդ չի ստանար, ու անոնց տրամադրելի մաքուր ջուր եւ առողջապահական նախնական միջոցներ, որոնցմէ զրկուած են: Առաւել՝ կարելի է պատուաստել աշխարհի բոլոր մանուկները փոխանցիկ հիւանդութիւններու դէմ, ստեղծել առողջապահութեան համար դաստիարակչական համաշխարհային ցանցեր, մէկ միլիար ժողովուրդին տրամադրել բժշկական խնամք եւ մաքրագործել հիւլէական ռումբ արտադրող բոլոր կեդրոնները:

Իսկ եթէ աշխարհի զինուորական պիտոեէն հինգ տոկոսով մը եւս կարելի ըլլայ կրճատել, այդ գումարով կարելի կ'ըլլայ խնայել այն լայնատարած անտառները, որոնք հետզհետէ կը փճացուին ու կը խանգարեն բնութեան շարունակական կշռոյքը: Նաեւ, կարելի կ'ըլլայ այդ գումարով ջերմուժի նոր աղբիւրներ զարգացնել:

Եթէ նոյնիսկ չափազանցութիւններ են վերոյիշեալ հաստատումները, անոնք խաղափար մը կու տան այն աստղաբաշխական անըմբռնելի հանգուցեալ համար դրամին մասին, որ պետութիւնները կը մըսխեն, պարզապէս ուժեղ ու գերակայ զգալու գոհունակութիւնը ունենալու համար:

Բայց եթէ կան պետութիւններ, որոնք կամայ թէ ակամայ կը կրճատեն իրենց զինուորական պիտոեէն, կան սակայն, ուրիշ պետութիւններ, մասնաւորաբար Միջին Արեւելքի մէջ, ուր մարդկային կեանքի արժէքը գրեթէ ոչինչ է, եւ ուր զգացումները կը տիրապետեն մտածումներուն. հոն տակաւին կը շարունակուի խելայեղ զինարշաւը, նոյնիսկ հիւլէական ռումբերու պատրաստութեամբ: Վերջին հանի մը տասնամեակներուն, մեծ պետութիւնները գործածեցին փոքր երկիրները շախմատի զինուորներու նման, մեծերու խաղին մէջ, զինելով ոմանց, տնտեսապէս օգնելով ուրիշներու կամ տագնապներ ստեղծելով այլուր: Այսօր, արդեօ՞ք այդ կարգ մը փոքր երկիրները մեծերու հակակշիռէն դուրս ելնելու եւ անոնց համար նոր գլխացաւ մը ըլլալու եւ աշխարհ նոր վտանգներու առջեւ դնելու կարելիութիւնը ունին: Հաւանաբար, գերպետութիւնները, յետ այսու, ո՛չ միայն իրարու հետ լեզու գտնելու եւ համերաշխ ապրելու մասին պիտի մտածեն, այլ նաեւ, միասին գործակցելու, իրենց ստեղծած շախմատի զինուորներուն դէմ, որպէսզի այս վերջինները յանկարծ սպառնալիքներով իրենց տէր գլուխները չցցեն:

Ռ.Ա.

«Պայքար»

Ցունիս 16, 1990

Անգլիոյ Հայ Համայնքը Պիտի Կառուցանէ Մանկական Հիւանդանոց Մը Կիրովականի Մէջ

Անգլիոյ հայ համայնքը Կիրովականի մէջ պիտի կառուցանէ 60 մահճակալով մանկական արդիական հիւանդանոց մը՝ միջազգային մակարդակով:

Հիւանդանոցին նախագիծը Կիրովականի քաղաքային իշխանութիւններուն ներկայացուցած է Լոնտոնի «Հայաստանի Օգնութեան Կոմիտէ»ի ղեկավարներէն Ճորճ Փիւրճեան, որ այս առթիւ յայտնարած է. «Մենք մտադիր ենք ոչ միայն շէնքը կառուցանել, այլեւ զայն կահաւորել բժշկական սարքաւորումներով, կահոյքով, արդիական գործիքներով: Նախագիծը կը մշակէ անգլիական ընկերութիւններէն մէկը, որ այդպիսի շինութիւններու մասնագէտ է»:

Մահ Բանաստեղծ Մուշեղ Իշխանի

Պէյրութի մէջ, Ցունիս 11–ի գիշերը, իր քունին մէջ մեռած է բանաստեղծ եւ թատերագիր Մուշեղ Իշխան (Ձիճեանէրէճեան):

Թաղման արարողութիւնը տեղի ունեցած է 14 Ցունիսին:

Իրմով կ'անհետանայ իր սերունդի գոյներու ամենէն ներկայացուցչական մէկ դէմքը:

Մուշեղ Ձիճեէրէճեան ծնած է 1913–ին Սիվրիհիսարի մէջ (Անգորա): Նախակրթութիւնը կը ստանայ Դամասկոսի մէջ: Կ'երթայ Կիպրոս, ուր կ'ուսանի Մելգոնեան Կրթական Հաստատութեան մէջ, ապա կ'անցնի Պէյրութ, ուր կ'աւարտէ Ճեմարանը 1935–ին: Կը հետեւի Պրիւքսէլի Համալսարանի մանկավարժութեան եւ գրականութեան դասընթացքներու: Բ. Աշխարհամարտին սկիզբը կը վերադառնայ Պէյրութ, եւ անկէ ետք, կէս դար, նուիրուած է ուսուցչութեան:

1936–ին կը հրատարակէ բանաստեղծութիւններու առաջին հատորը՝ «Տուներու Երգը», ապա՝ «Կրակը», «Հայաստան», «Կեանք եւ Երազ», «Ողջոյն Քեզ Կեանք», «Ոսկի Աչուն», «Տառապանք», եւ «Արեւմար» (1986): Ունի արձակ գործեր «Հացի Եւ Լոյսի Համար», «Հացի Եւ Սիրոյ Համար», «Սպասում»: Ցուշագրային գործեր՝ «Երեք Մեծ Հայեր», «Մնաս Բարով Մանկութիւն»: Թատերախաղեր՝ «Մեր Նիւը Որքա՜ն Դժուար Է» (1971, բեմադրուած), «Թատերախաղեր»:

Հրատարակուած է նաեւ գրապատմական երեք հատորներ:

Վերջին տարիները Միացեալ Նահանգներու մէջ տօնուեցաւ իր գրական յոբելեանը:

Էտուըրտ Մարտիկեան 200.000 Տոլարի Խոստում Մը Կ'ընէ NAASR-ի

«Ոչ մէկ կասկած կայ, որ Հայկական Ուսմանց եւ Հետազօտութեան Ազգային Ընկերակցութիւնը (NAASR) կենսական նպաստ մը բերաւ հայ համայնքին, Ամերիկայի մէջ նախածեռնարկ ըլլալով հայագիտական Ուսմանց հաստատման, որուն համար մենք բոլորս երախտապարտ ենք», յայտարարած է ազգային բարերար Պրն. Էտուըրտ Մարտիկեան, երբ 200·000 տոլարի նուիրատուութեան խոստումը կատարած է Ընկերակցութեան:

NAASR–ը, որուն հայկական պաշտօնական անուանակոչումն է «Համազգային Հայագիտական Միութիւն», մէկուկէս միլիոն տոլարի նուիրահաւաքի արշաւ մը կազմակերպած էր, երբ անցեալ տարի Պէյմոնթի մէջ գնեց իր նոր կեդրոնատեղիին շէնքը: Ցարդ գոյացած -եւ խոստացած– գումարը կը բարձրանայ 535·000 տոլարի:

Պրն. Էտուըրտ Մարտիկեան 15 տարի ատենապետած է Հ.Բ.Ը. Միութեան Ամերիկայի Կեդրոնական Ցանճնժողովը: Անոր օժանդակած է ազգային շատ մը ծրագիրներու իրականացման եւ բարերարը եղած է կարգ մը նախածեռնութիւններու:

Ամերիկեան Դեսպան Ապրամովիչ Վստահ Չէ Թէ Հայկական Հարցը Փակուած Է

Անդարայի մօտ ամերիկեան դեսպան Ապրամովիչ տեսակցութիւն մը չնորհած է «Թրքիոյ Տէյլի Նիւզ»ի մէկ խմբագրին, որուն արտայայտելէ ետք իր բարեկամական զգացումները Թուրքիոյ հանդէպ, Թուրք Թղթակիցին առնչակից հետեւեալ հարցումին պատասխանած է:

Հ.– Հայկական Հարցը ի՞նչ չափով կ'ազդէ թուրք եւ ամերիկեան յարաբերութիւններու վրայ: Կը խորհի՞ք որ Հայկական Հարցը ապագային ալ պիտի շարունակէ գրգռիչ իր բնոյթը պահել:

Պ.– Ասիկա անտարակոյս բաւական դժուար հարց մըն է: Անցեալ տարի, գործունէութեանս կէսը յատկացուցի Ուաշինկթընի ու Անգարայի միջեւ երեւակութեան, որպէսզի լուծում մը գտնեմ հարցին եւ ապահովեմ բարոյ յարաբերութիւններու գոյատեւումը: Բաւական դժուարութիւն կրեցին Ուաշինկթընի մարդիկը, մասնաւորաբար Գոնկրէսմէնները համոզելու համար թէ այս հարցը շատ նուրբ հարց մըն է Թուրքերու համար եւ թէ անոնք որքան զգայուն են ատոր նկատմամբ: Միեւնոյն ժամանակ աշխատեցայ նաեւ Թուրքիոյ մէջ ալ կարողութեանս չափով բացատրութիւն տալ, թէ ի՞նչ է Ամերիկայի մէջ կացութիւնը: Բարեբախտաբար կրնանք միասնաբար բաժնել այդ համոզումը, թէ Հայկական Հարցը չի կրնար ամբողջովին խանգարել մեր յարաբերութիւնները: Մանաւանդ հիմա, որ աշխարհը արագ թափով կը փոխի: Բայց չեմ կրնար խոստանալ որ Հայկական Հարցը ամբողջովին լուծուած է Ամերիկայի մէջ: Կը խորհիմ որ այս տարուան համար գոնէ հարցը փակուած է, սակայն ատոր ալ շատ վստահ չեմ: Ամերիկայի Հայ ժողովուրդը զգոյշ զգացումներ ունի այս խնդրի նկատմամբ եւ անոնք պիտի պնդեն անտարակոյս, քանի որ կը վայելեն ամէն տեսակ ազատութիւն: Եւ ինչպէս գիտէք, անոնք ինը կամ տասը նահանգներէն (18 նահանգներէ -խ.) կրցան վարձատրել այնպիսի եղանակ մը գտնել, որ մեծ վճռաս պիտի չհասցնէ մեր յարաբերութիւններուն:

Ընկ. Աւետիս Նալպանտեանի Յիշատակին

Անցեալ 25 Յունիսին, նոր տարելից մը եւս կը թեւակոխէր ընկ. Աւետիս Նալպանտեանի մեզմէ առյաւէտ բաժանման թուականը (Սան Փաուլո—Պրազիլի մէջ):

Բոլոր անոնց հետ միասին, որոնք մեզի պէս ապրեցան ողբացեալ ընկերոջ կողքին՝ ի խնդիր մեր հայ գաղթօճախներու վերելքին ու բարգաւաճման, կ'ըսենք հաստատ կերպով թէ՝ ընկ. Նալպանտեան եղաւ անշեղ ու հաւատաւոր զինուորը, ու նաեւ անխոնջ դրօշակակիրը՝ Հայց. Առաք. Եկեղեցւոյ, Բարեգործական, եւ Հարաւ Ամերիկայի Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան գաղափարախօսութեան անսակարկ ծառայութեան նուիրուած: Նաեւ միշ այս վերջինին գլխաւոր ղեկավարներէն:

Ինչպէս մեր պատմութեան բոլոր անմահները՝ ընկ. Աւետիս Նալպանտեան կ'ապրի -եւ պիտի ապրի ընդմիշտ-, մեր մէջ, իր գործերուն ընդմէջէն: Ան եղած է առանցքային մղիչ ուժը՝ մէկէ աւելի ազգօգուտ դրական գործերու, որպիսին են Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Նուպարեան-Ա. Մանուկեան Վարժարանի իրականացումը Մոնթէվիտէօյի մէջ՝ Տէր եւ Տիկ. Միսաք եւ Արփինէ Գույումճեաններու իշխանական նուիրատուութեամբ, Հարաւ Ամերիկայի Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան հիմնադրութեան, Նահապետ Նահապետեան, Աւետիս Պարսամեան, Միսաք Հայկէնց, Տիգրան Սիմսարեան, եւ այլ ընկերներու աղընթեր:

Ան, ռահվիրաներէն եւ անխոնջ պայքարողներէն էր՝ ի խնդիր թէ կուսակցութեան, թէ ազոր օրական «Սարտատապատ»-ին եւ թէ «Թէքէեան Ձայն»-ին (Մոնթէվիտէօյի) բարգավաճման:

Սան Փաուլո քաղաքի մէջ իր հաստատուելը՝ նոր հանգրուան մը կը հանդիսանայ գաղութի պատմութեան մէջ: Կ'իրականանայ Հ.Բ.Ը.Մ.-ի «Փարէզ եւ Ռէժինա Պազարեան» վարժարանի շինութիւնը եւ ընկ. Նալպանտեան կը ստանձնէ Միութեան ատենադպիրի պատասխանատուութիւնը:

Այսօր, մեր թանկագին ընկերոջ, հայ գաղթօճախներուն մէջ ձգած, մէկէ աւելի գործերը այն խօսուն վկաներն են, որ գալիք սերունդներուն մօտ եւս, վառ պիտի պահեն իր անմոռանալի յիշատակը:

Կարապետ Գալփակեանի Յիշատակին

Անցեալ Յունիսի 21-ին, մայրաքաղաքիս մէջ, իր մահկանացուն կը կնքէր ծանօթ ազգային՝ Պրն. Կարապետ Գալփակեան՝ յետ կարճատեւ հիւանդութեան, իր 90 տարեկան հասակին:

Ինքնին՝ ամբողջ հաստատութիւն մըն էր Հանգուցեալը, որ ծնած էր Պոլիս ներկայ դարուս սկիզբը, Պոլսոյ մէջ: 1918-ին՝ խուսափելու համար իր արենակիցներուն վիճակուած ճակատագրէն՝ Թուրքիոյ պարտադիր զինուորութենէն, որ կը նմանէր աւելի տաժանակիր աշխատանքի, Պրն. Գալփակեան կ'որոշէ գաղթել իր ծննդավայրէն:

Պուտաբէսթ (Հունկարիա) կը հաստատուի 1921-ին՝ անցնելէ յետոյ Լոնտոն (Անգլիա) եւ Վիեննա (Աւստրիա) մայրաքաղաքներէն, եւ կը հիմնէ Հունկարիոյ մայրաքաղաքին մէջ գորգի վաճառատուն մը, իր եղբօր Յակոբին հետ, որ մինչեւ այսօր տիպար յաջողութեամբ կը շարունակէն իր գաւակները եւ սերունդը, Արժանթինի մէջ:

Ընդարձակ մշակոյթի տիրացած՝ հանգուցեալը կը խօսէր ոչ միայն հայերէն, թրքերէն (օսմանական), գերմաներէն, անգլերէն, հունգարերէն եւ սպաներէն լեզուները: Ան կրցաւ իր գաւակները թրծել՝ խոր սիրով ու յարգանքով Հայց. Առաքելական Եկեղեցւոյ, Ս. Էջմիածնի, Մայր Հայրենիքի նկատմամբ: Անոնց սորվեցուց նպաստ յարգել բոլոր հայ հաստատութիւնները անխտիր, որոնք կ'աշխատէին յօգուտ հայութեան:

1952-ին կու գայ Արժանթին, փախչելով յետ համաշխարհային պատերազմին, հունգարիոյ մէջ տիրող վտանգաւոր կացութենէն, գաղթելէ մէջ տեսնելով իր գաւակներն ու թոռնիկները խաղաղութեան մէջ դաստիարակելու իտէալ միջավայրը: Իր բարոյական արժէքները թէ մարդկային առաքինութիւնները զինք ճանչցող եւ իր ընկերութիւնը վայելող անձերուն մօտ, պարտադրած էին յարգանք եւ սէր իրեն հանդէպ:

Սակաւախօս, բայց գործի մարդ էր ան: Բոլոր անոնք, որ զինք ճանչցան ըլլա՛յ Պուտաբեսթի, ըլլա՛յ Վիեննայի, կամ Պուէնոս Այրէսի մէջ, կը յիշեն ու կը պատմեն իր ազնիւ յանգերը՝ յօգուտ հայութեան: Հաւասարապէս հայերու եւ ոչ-հայերու օգնած է յատկապէս պատերազմի դժուար տարիներուն, ցուցաբերելով տասնաբանեայի յատուկ սէր իր ընկերոջ հանդէպ: Չէր հանդուրժեր որ մարդկ տառապին, ոչ ալ կ'ախորժէր վայրագութենէ. ընդհակառակը միշտ կը փառաբանէր խաղաղութիւնն ու բարեկամութիւնը, գորս իրը գործուցած էր:

Խոր հաւատացեալ, տոգորուած էր այն բացարձակ համոզումով, որ Հայ Եկեղեցին ունի հաւասարապէս թէ ազգային եւ թէ հոգեւոր դեր մեր իրականութեան մէջ:

Շատեր կը յիշեն տակաւին, զինքը միասնաբար իր Արթին եւ Օհան գաւակներուն, որոնց փոխանցած է իր սկզբունքները՝ բարձրացած կեդրոնական չէնքի մը 7-րդ յարկը գտնուող, Վիեննայի հին հայ մատուրի մը խորանը, ուրկէ կը ծառայէր Հայ Եկեղեցւոյ: Նաեւ զինք յիշողներ կան Պուտաբեսթի հայ եկեղեցւոյ մէջ, ուր եկեղեցական մը գոյութիւն չունենալուն համար, ստիպուած, կու գար Վիեննայէն, Պուէնոս Այրէսի մէջ նաեւ զինք միշտ կը տեսնէինք առաջին շարքերուն վրայ ներքին հոգեւոր խաղաղութիւն եւ Տիրոջ հետ հաղորդակցութեան մտնել ուզողներու կարգին: Եւ այնպէս մինչեւ գրեթէ իր կեանքին վերջին օրը, ան կանոնաւորաբար ներկայ էր եկեղեցւոյ բոլոր պաշտամունքներուն, արարողութիւններուն:

Վիսենթէ Լոփեսի Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ հսկումին թէ բրիտանական գերեզմանատան մէջ թաղումին ներկայ գտնուղները խօսուն կերպով վկայեցին այն բարձր վարկին, համակրանքին եւ բարեկամութեան մասին, որոնց արժանացած էր հանգուցեալը գաղութին մէջ:

Յաւիտեան խաղաղութիւն քեզի յարգելի հրէշ ընկեր:

Ընկեր մը

Մանրավէպեր Թաչէրի Լենինական Այցելութեան Առթիւ

Երկու աւեկդոտ՝ Թաչէրի այցելութեան առթիւ տեսնելով իրենց հաղաթի նոր ասֆալթապատուած կարգ մը փողոցները եւ բարեկարգումները, Լենինականցիք կ'ըսեն.

— Կորպաչովից ու Թաչէրից չեմով որ մի պրեզիտենտ ու երկու վարչապետ էլ գան՝ Լենինականը լրիւ կը վերականգնուի:

* * *

Սրամիտ լենինականցիներէն մէկը Թաչէրի այցելութեան առաւօտը տեսնելով նոր ասֆալթապատուած փողոցին վրայէն քալող իր համաքաղաքացիները կ'ըսէ.

— Ժողովուրդ, զգոյշ քայլէք. էն ասֆալթը գիշերը հաւաքելու են...:

Թ.

Վլատիմիր Գամիրշալեան Մեր Մէջ

Անցեալ 18 Յունիսէն ի վեր գաղութիս մէջ կը գտնուի Պրն. Վլատիմիր Գամիրշալեան, անդամ է հայրենի դիւանագիտական կաճառին, որ կը պատկանի արտաքին գործոց նախարարութեան:

38 տարեկան հայրենի հիւրը Պուէնոս Այրէս պիտի մնայ մօտաւորապէս 4 ամիս, որուն ընթացքին պիտի պրպտէ եւ ուսումնասիրէ բոլոր տուեալները՝ առնչուած իր պատրաստելիք տօքթորայի թեզին՝ «Արժանթինահայ համայնքի ներդրումը՝ երկրի տնտեսութեան մէջ» խորագրով:

Առ այդ՝ Պրն. Գամիրշալեան տեսակցութիւններ պիտի ունենայ համայնքի քաղաքական մարդոց, մտաւորականներու, արհեստավարժներու, գործատէրերու եւ այլոց հետ: Նաեւ օտար շրջանակներու հետ, որոնք կրնան իրեն տեղեկութիւններ հայթայթել այս նպատակով:

«Սարտարապատ» բարի կեցութիւն եւ յաջողութիւն կը մաղթէ հայրենի հիւրին:

«Սարտարապատ»

Երեւան—Փարիզ Օդային Գիծ

Յունիս 26-էն սկսեալ օդային կամուրջ մը պիտի հաստատուի ուղղակի Հայաստանի եւ Ֆրանսայի մայրաքաղաք Փարիզի միջեւ:

Առաջին թռիչքէն ետք, ամէն շաբաթ կանոնաւոր թռիչքներ պիտի կատարուին հայկական վարչութեան *Տու* 134 եւ *Տու* 154 օդանաւերով: Յուլիս ամսուան ընթացքին նախատեսուած են 5 թռիչքներ:

Երեւան—Փարիզ հեռաւորութիւնը 5000 քիլոմեթր է:

Օդանաւորդութեան վարչութեան պետ Յովհաննէս Երիցեան այս առթիւ յայտարարած է, որ Երեւան—Փարիզ օդային կամուրջը կը բացուի Հայաստանի եւ ֆրանսահայ համայնքի կապերու ամրապնդման նպատակով:

Իսկ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը մէկ միլիոն տրամադրած է Հայաստանի քաղաքային օդանաւորդութեան նոր ուղղաթիռներ ունենալու համար, որոնք Հայաստանի պիտի պատկանին: Երեւան արդէն ստացած է ուղղաթիռ մը:

AVEDIS NALBANDIAN

El 25 de junio pasado se cumplió un nuevo aniversario de la desaparición del señor *Avedis Nalbandian*, cuyo fallecimiento se produjo en la ciudad de San Pablo (BRASIL).

Aquellos que estuvimos junto a él en la lucha por el bien de nuestras comunidades, podemos decir sin temor a equivocarnos que fue un soldado inclaudicable en la batalla constante a favor de la Iglesia Apostólica Armenia, de la Unión General Armenia de Beneficencia y, muy especialmente, del Partido Ramgavar Azadagán de Sudamérica, siendo uno de sus principales adalides.

A *Avedis Nalbandian* lo recordamos hoy, pues vive con nosotros a través de sus obras. En Montevideo, la concreción de la Escuela Nubarian-Alex Manoogian, de la UGAB, realizada mediante el generoso aporte de los esposos *Misak y Arpiné Kouyoumdjian*, eje motor de cuya obra fue *Avedis Nalbandian*. También estuvo en la fundación del Partido Ramgavar en Sudamérica, junto a los correligionarios *Misak Haigentz, Nahabet Nahabetian, Avedis Barsamian, Iervant Babaian, Dikran Simsarian*, siendo uno de los propulsores e incasable luchador del mismo y de sus órganos de expresión **"Sardarabad"** y la audición radial **"La Voz de Tekeyan"**, de Montevideo.

Con su llegada a San Pablo se inicia una nueva etapa en esa comunidad con la concreción del Colegio Paren y Regina Bazarian, de la UGAB, y su ingreso como Secretario Ejecutivo de la filial paulista.

Su corazón no le permitió continuar. Pero las obras por él iniciadas perdurarán como mudos testigos de su paso y de su aporte para el mejor desenvolvimiento de nuestra vida comunitaria.

Valgan estas líneas como recordatorio.

M.

A LA MEMORIA DE DON GARABED KALPAKIAN

Fue toda una institución don *Garabed Kalpakian, quien falleció a* la edad de noventa años en nuestra capital, el 21 de junio pasado, luego de una muy breve enfermedad.

Nacido en Estambul cuando despuntaba el siglo, vivió en su ciudad natal hasta el año 1918, partiendo de ella llevado por su decisión de no ingresar en el servicio militar turco, que no sólo le robaría cuatro años de su vida sino que lo obligaría a realizar trabajos forzados, que tal era el destino de los armenios llamados bajo banderas.

Fue así que deambuló por Londres y por Viena hasta que finalmente, en 1921, recala en Budapest donde junto con su hermano *Hagop* funda un negocio de alfombras, el que hasta ahora continúan de manera ejemplar sus hijos y descendientes en la Argentina.

Hombre de vasta cultura, hablaba y escribía en armenio, el turco según su antigua escritura, alemán, inglés, francés, húngaro y castellano. Supo inculcar en sus hijos y en cuantos le rodeaban el respeto por nuestra Madre Patria, y por todas las Instituciones que sin distinción trabajan por el bien de la armenidad.

Su arribo a la Argentina se produce en 1952, escapado de la situación política que afectó a Hungría después de la segunda guerra mundial, encontrando aquí la paz y el ambiente ideal para que vivan y se desarrollen sus hijos y nietos. Sus cualidades morales, sus virtudes de hombría y caballerosidad, lo hicieron respetado y querido por todos aquellos que lo conocieron y disfrutaron de su amistad.

No fue hombre de muchas palabras. Pero sí lo fue de acción. Quienes lo conocieron en Budapest, en Viena o en Buenos Aires, saben relatar sus esfuerzos en beneficio de armenios y no armenios que necesitaron su amparo en las situaciones de guerra, poniendo de manifiesto su amor al prójimo declarado en los Diez Mandamientos. No le gustaba que la gente sufriera, como tampoco era partidario de la violencia. Era un predicador de la paz y de la amistad, que cultivó permanentemente.

Ferviente creyente de la Iglesia Apostólica Armenia, tenía absoluta convicción en el rol nacional y espiritual que le cabía a la misma. A ella le dedicó muchos momentos de su vida. Y hay quienes aún lo recuerdan sirviendo al altar en la antigua capilla (Madur) armenia de Viena, en el séptimo piso de un edificio céntrico de dicha ciudad, junto con sus hijos *Artín y Ohan*, a quienes inculcó sus principios, o en la Iglesia Armenia de Budapest, donde, al no existir un religioso fijo, los hacía venir desde Viena.

Aquí, en Buenos Aires, también lo vimos siempre en las primeras filas de los que buscaban la paz espiritual y la comunicación con Dios, asistiendo regularmente a los oficios hasta prácticamente los últimos días de su vida.

Las simpatías y fuertes amistades que el señor *Garabed Kalpakian* ganó en vida, se pusieron de manifiesto en el velatorio ocurrido en la Iglesia San Jorge, de Vicente López y en el Cementerio Británico, donde su cuerpo recibió sepultura.

Que disfrutes de eterno descanso venerable anciano.

UN AMIGO

COCINA

Diana K. de Boudourian

HAGAMOS EL PAN ARABE

INGREDIENTES:

1kg. de harina común
40 grs. de levadura fresca
1 cucharada de azúcar
1 cucharada de sal
3 tazas de agua tibia
2 cucharadas de manteca o margarina
1/3 de taza de aceite.

PREPARACION:

Disolver la levadura y el azúcar en 1/2 taza de agua tibia. Agregar el resto del agua (2 1/2 tazas y dejar 15' aproximadamente o hasta que haga burbujas.
Colocar la harina en una tabla de amasar, hacer un huevo en el centro y agregar la manteca. Unir ambos ingredientes y añadir la levadura, poco a poco, juntando bien con las manos. Amasar hasta obtener una masa suave y homogénea. Si queda húmeda y pegajosa, seguir amasando sin agregar más harina. Dejar reposar 15' en un lugar cálido.
Una vez levado, tomar pequeñas porciones de la masa y formar esferas de 3 a 4 cms. de diámetro. Luego amasar una a una, doblándoles los bordes hacia adentro, repitiendo este procedimiento 2 y 3 veces.
Inmediatamente, con el palo de amasar, formar los panes de 8 cms. de diámetro por 1/2 de espesor, el amasado debe ser suave y siempre para el mismo lado. Dejarlos reposar, tapados con un repasador, por espacio de 1 á 2 horas,.
Hornear los panes a temperatura suave durante 5'. Retirarlos apenas se hinchen, no deben dorarse.
Con estas medidas se obtienen hasta 36 unidades.

PRIMER GRAN TORNEO DE TRUCO
VIERNES 3 DE AGOSTO, 21 HS
ORGANIZA:
DEPORTIVO ARMENIO
GRANDES PREMIOS
Asociación Cultural Armenia
Salón Tutundjian
Armenia 1366
* POR PAREJA:.....A 50.000
Inscripciones: Día del Evento
o al 774-1050

LILIANA M.M. MERDIKIAN
abogada
Ricardo Gutierrez 1357
Pta. Baja "A" — OLIVOS
T.E.: 790—6779 de 14 a 18

Dr. Arturo Balassanian
Escribano
Registro Notarial 1094
Florida 716 2º Piso — Of. "K"
T.E.: 322—2768

Daniel Youssefian e Hijos S.A.
Distribuidor y Mayorista Textil
Blanco y Tejidos en general
Sarmiento 2357 Buenos Aires
TE. 48-9442/5298

Periódico Armenio
"SARDARABAD"
de la
ASOCIACION CULTURAL TEKEYAN
Redacción y Administración
Gorriti 4804
1414 CAPITAL FEDERAL
T.E.: 771—2520
Horario de atención
Lun a Vier de 10.00 a 19.00
Registro Nac. de la Propiedad Intelectual
Nº 174428
Director
NAHABET NAHABETIAN
Corresponsalía-Receptoría de avisos y suscripciones en
BRASIL
Sr. Hrair Chahinian
Av. Coxingui 191 Ap 84
Cep. 00579—San Pablo
T.E: 813—6731
URUGUAY
Dr. Pedro Tanielian
Benito Blanco 675 Ap. 201
T.E: 70—3114 Montevideo